

סודי ביותר

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה מ"ז/תשל של הממשלה
כ"א באדר ב' תש"ל - 29.3.70

נכחו השרים:

ג. מאיר - יו"ר
א. אבן (מאמצע סעיף 453)
י. אלון
י. אלמוגי
י. בורג
ח. גבתי
י. גלילי
א.ל. דולצ'ין
מ. דיין
ש. הלל
ע. ויצמן
ז. ורהפטיג
ח. לנדאו
י. ספיר
פ. ספיר
ש. פרס (מאמצע סעיף 453)
א. רימלט
ו. שם-טוב
ז. שרף

נעדרו השרים:

מ. בגין (בחול)
י. ברזילי
מ. קול (בחול)
ח.מ. שפירא (חולה)
י.ש. שפירא (בחול)

מ. ארנון - מזכיר הממשלה
י. הרצוג - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה

סדר היום:

452. אבל נתן אלתרמן
453. מינוי ועדת שרים שתחליט בדבר מיקומו של ה"מוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באיזור תל-אביב רבתי"
454. סקירה מדינית
455. מינוי ועדת ערר על-פי סעיף 11(א) לצו בדבר הפיקוח על הבניה
456. סדר הדיונים
457. חברון - בעיות המימון הכרוכות בביצוע החלטת ועדת השרים לענייני בטחון מס. ב/66 מיום ד' באדר ב' תש"ל (12.3.70)

- .458 חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות
רשמיים), תשי"ז-1957
- .459 פניית ד"ר נ. גולדמן
- .460 שביתת הרעב של ישה קזקוב

452. אבל נתן אלתרמן

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

חברי הממשלה, נכבד את זכרו של נתן אלתרמן בקימה (חברי הממשלה שומעים את הדברים בעמידה). נכבד את משאלתו האחרונה שלא נספידו בהיותו מונח לפנינו. אומר רק זאת: נסתלק הראשון בין משוררי הדור, הלך מאתנו אחד מגדולי השירה העברית בכל הדורות, משורר הקוממיות העברית אשר שילב את שירתו עם אורח חייו, בכתובה, במאבקים, במלחמה ובערגה לשלום.

453. מינוי ועדת שרים שתחליט בדבר מיקומו של "המוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור תל-אביב רבתי"

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מבקש את החלטת הממשלה למנות ועדת שרים אד-הוק שתחליט בשם הממשלה על מיקומו של המוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור תל-אביב רבתי, אשר עליו המליצה הועדה לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי והטכנולוגי הגבוה ודרכי ההרחבה.

אני מציע את ההרכב הבא: שר החינוך והתרבות - יושב-ראש, שר הדואר, שר הדתות, שר המשטרה, שר העבודה, שר הפיתוח והשר י. ברזילי.

ב-10 במרס 1969 החליטה הממשלה למנות ועדה ציבורית לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי והטכנולוגי, היקפו, הרכבו ודרכי ההרחבה. בראש הועדה עמד הפרופסור דן פטנקין. חברי הועדה היו לא אחרים מאשר הפרופסור בן-דוד, הפרופסור עמוס דה-שליט ז"ל, אלוף עמוס חורב, פרופסור חנני, פרופסור יובל נאמן ופרופסור שכטר יבדלו לחיים ארוכים. הועדה הזאת המליצה, בין השאר, על פתיחת מוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור תל-אביב רבתי, והכוונה אינה למרחב המוניציפלי, אלא למושג הגיאוגרפי. בהצבעה על שתי ההצעות הבאות (1 - להמליץ על פתיחת לימודים במכון הטכנולוגי בחולון, ו-2) להמליץ על פתיחת לימודי תואר ראשון בהנדסה באוניברסיטת תל-אביב, נחלקו דעות חברי הועדה, ולכן אין לנו לגבי הסעיפים האלה המלצה מפורשת של ועדה חשובה זו.

בינתיים, עוד בטרם שהגישה הועדה האמורה את המלצותיה פתחה עיריית חולון על דעתה וללא אישור הממשלה או משרד החינוך והתרבות או שר החינוך והתרבות הקודם - בית-ספר גבוה להנדסה, בכוונה להפוך אותו לאוניברסיטה. וכבר ביקר אצלי לא מזמן ראש עיריית חולון עם אלוף מילואים עוזי נרקיס, שהוא יושב-ראש הועד הציבורי למען האוניברסיטה הזאת. הם ניסו לשכנע אותי שיש בידם להקים אוניברסיטה ברמה גבוהה ובהוצאות נמוכות וכאילו סגל של מרצים טובים מהארץ ומחוץ-לארץ מוכן להשתלב בעבודת המוסד הלימודי הזה. הם רק מבקשים כמובן שהמועצה להשכלה גבוהה תקבע את הסדרים להבטחת הרמה האקדמאית ושמושלטת ישראל תקבל על עצמה את המימון של הקמת המוסד והחזקתו. לעומת זה הודיע לי נשיא האוניברסיטה של תל-אביב, שהסנט של אוניברסיטת תל-אביב החליט על פתיחת שנת לימודים לתואר ראשון בהנדסה וטכנולוגיה במסגרת האוניברסיטה של תל-אביב וכבר פירסמו מודעות להרשמת סטודנטים. למעשה שני המוסדות כבר פירסמו מודעות להרשמה.

מבחינה חוקית טהורה אין בידי שר החינוך בשם הממשלה למנוע הקמת מוסד כזה - מאוניברסיטת תל-אביב וודאי לא, כי אוניברסיטת תל-אביב קיבלה הכרה כאוניברסיטה מלאה לכל דבר, בעלת עצמאות אקדמית מלאה, לפני מספר חדשים. על-פי החוק הקיים, אוניברסיטה זאת הנהנית גם מהכרת המועצה להשכלה גבוהה וגם מהחרות האקדמאית, אם כי היא משועבדת מאד כספית, רשאית לפתוח איזו פקולטה שהיא רוצה, לבחור את המרצים, לקבוע את נושאי הלימודים. בדקתי ונתברר לי שאי-אפשר למנוע מכל ארגון כלשהוא, למנוע הקמת אוניברסיטה חדשה. מה שעשתה חולון אינו נוגד את החוק. אולי זה נוגד את הסדר הציבורי הטוב. לא אולי, אלא וודאי זה נוגד את הסדר הציבורי הטוב, אבל אין בזה סתירה לחוק הקיים. אלא כאשר אוניברסיטת חולון תבקש להעניק

תוארים אקדמאיים, החל מהתואר האקדמאי הראשון (תואר תת-אקדמאי היא יכולה לתת גם ללא הסכמת המועצה להשכלה גבוהה) - הרי הדבר טעון כבר אישור המועצה להשכלה גבוהה. האמת היא, כי כיושב-ראש המועצה הזאת אני עומד בפני דילמה קשה. אם המוסד בחולון לא יוכר על-ידי הממשלה אני חושב שיהיה זה מחובתי לבקש מהמועצה להשכלה גבוהה, להודיע לכל התלמידים הרוצים להירשם למוסד זה, שלמוסד זה אין עדיין סמכות להקנות תוארים ושהם נרשמים על אחריותם, כדי שלא יבואו בטענות כעבור שנתיים-שלוש שנים, שלא הזהירו אותם, כמו ששר המסחר והתעשייה ושר הבריאות חייבים להזהיר מפני תוצרת קלוקלת, אחרת ישאו באחריות כאשר אזרחים ייפגעו.

קיבלתי את הדין-וחשבון של ועדת פטנקין. גם שר האוצר קיבל את הדין-וחשבון הזה, כי שר האוצר מינה בשעתו, על-דעת הממשלה את הועדה הזאת. אז היה זה עוד השר שרף כאשר היה שר האוצר. קיימתי שיחות טלפוניות והודעתי שהענין טעון דיון הממשלה. אבל אני חושב שצריך להעסיק את כל הממשלה בזאת. אצטרך גם לפנות לשני השרים, שעל צוארם נתלו כל מיני דברים, שאני בטוח כי אין להם שחר. בשעת הצורך אבקש את השרים האלה לתת את עדותם, או בכתב או בעל-פה ונזמין את כל הגורמים הנוגעים בדבר. קשה להעלות על-הדעת שאם הממשלה תחליט על אחד משני המוסדות, שאינו צריך להקים את המוסד הזה, שהוא יסרב להישמע, אם כי על-פי החוק הוא רשאי לפתוח מוסד כזה, אבל התלות בממשלה ובאוצר גדלה והולכת משנה לשנה.

ועדת פטנקין החליטה על הקמת מסלול נוסף להכשרת מהנדסים בבאר-שבע במסגרת המכון האוניברסיטאי שם. אני מעלה על הדעת שנקים שני מוסדות להכשרת מהנדסים במרכז הארץ מבלי קשר עם הטכניון בחיפה על הנסיון והותק שיש לו ודאי שלא נסכים לקפח את דרום הארץ, את באר-שבע והנגב. לכן אני מבקש שיהיה ברור כי הכוונה היא להסמין הקמת טכניון אחד במרכז הארץ, אם בתל-אביב או בחולון, ולא לקבוע שני טכניונים במרכז הארץ.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להוסיף אינפורמציה על האינפורמציה של השר אלון. לפני חצי שנה בא אלי ראש עיריית חולון ב"בכיה" שהם רוצים לפתוח או פותחים או כבר פתחו בעצם (השר ז. שרף: כבר פתחו) מכון טכנולוגי בחולון, והממשלה אינה מברכת אותם. שאלתי אותו: האם הממשלה החליטה על כך? אמר: לא. אמרתי: אם כן מה אתה רוצה? ענה: אני רוצה שתגידי כן. אמרתי: אני אומרת שום דבר, כל זמן שהממשלה לא החליטה, אין המוסד הזה קיים בשביל הממשלה, ואני הייתי מיעצת לך לא לעשות זאת בלי אישור הממשלה. בכל-אופן אתה לא תוכל לעשות זאת בלי ידיעת הממשלה וגם לבוא אחרי-כן בטענות לממשלה שיש לך כבר מכון כזה. העלה כל מיני סיבות מדוע הוא מוכרח להקים מכון כזה ולא יתכן שהכל יהיה בתל-אביב ולא בחולון. אמרתי: גם אם יש לך נימוקים טובים, הם אינם תופסים כל זמן שהממשלה לא החליטה. בכל-אופן בשיחה אתי גם לא השיג איזה רמז של הכרה. אני מקווה שאנחנו פה לא ניכנס לויכוח.

שר השיכון ז. שרף:

כמובן שאם הועדה תזמין אותי שאופיע בפניה, אעשה זאת ברצון ואגיד כל מה שאני יודע. אני רוצה רק להוסיף פה אינפורמציה ביחס לשתי נקודות, ביחס לנקודה השלישית אני מניח ששר האוצר יוסיף. אין היום חוק בענין זה, וזהו מצב שאין לסבול אותו. יש בתל-אביב מוסד הקורא לעצמו "אוניברסיטת ערב תל-אביב אקסטרניט", וזוהי אוניברסיטה המדריכה, נותנת שעורים וגם שעורים בכתב, על-מנת לערוך בחינות בלונדון, והיא קוראת לעצמה "אוניברסיטת ערב תל-אביב", והמודעות שלה מופיעות כל יום ששי במספר עתונים. יש מוסד אחר בתל-אביב הקורא לעצמו "טכניון ערב", והוא נותן שעורים בערב ונותן שעורים גם בקורספונדנציה.

אני חושב שהענין הוא דחוף. אולם עוד לפני שמחוקקים חוק על השכלה גבוהה, צריך לאסור על שימוש לרעה בשם "אוניברסיטה" ו-"טכניון". אני יודע איך לעשות זאת. היתה בשעתו הצעת-חוק, החוק לא הוקפא, אלא שבק חיים לכל חי.

כשר האוצר כתבתי מכתב לעיריית חולון לפני שנה והזהרתי אותה בפני פתיחת המכון. גם הזהרתי אותם: שאם יהיה הדין וחשבון של ועדת פטנקין והוא יובא לממשלה, והממשלה לא תאשר הקמת מכון כזה בחולון, ועיריית חולון תכריז על הרשמת סטודנטים למכון, משמע הדבר שהם ישימו שנות לימוד של עשרות סטודנטים על קרן הצבי. השתמשתי בביטוי הזה. זה פגע בו. אבל הוא אינו יכול להגיד שעשה זאת בחוסר ידיעה ובחוסר אזהרה מאתנו.

מה שנוגע לאוניברסיטת תל-אביב, על זה ידבר ודאי

שר האוצר.

שר המשטרה ש. הלל:

לדעתי אנחנו ממנים בזמן האחרון יותר מדי ועדות שרים לבדיקת דברים. יותר בריא שהמשרד הנוגע בדבר יבדוק, ימליץ ויניח את הצעתו על שולחן הממשלה. מצפים יותר מדי לכך ששרים שאינם מצויים בענין, ייכנסו לסוגיה שהיא בסך הכל סבוכה מאד. איני חושב שבכל בירור דרושה בדיקה בדרג מיניסטריאלי. לכן אני מציע להטיל על שר החינוך והתרבות שהוא יבדוק את מה שהוא צריך לבדוק, ישמע דברים מפי שר האוצר הקודם ומפי שר האוצר הנוכחי ויביא לפני הממשלה הצעת-סיכום. למה אנחנו צריכים להניח ששרים ייכנסו לבדוק סוגיה כזו? אם יבדקו ברצינות, הרי זה ענין ממושך לשמיעת עדויות וכו'. לכן אני מציע לא להקים ועדה.

שר האוצר פ. ספיר:

מפני שהשר אלון הזכיר שניתנו הבטחות (סגן רה"מ י. אלון: להיפך) רוצה אני לומר שלא ניתנו הבטחות לא לחולון ולא לתל-אביב. היה מצב משונה שהיו תולים גם את ענין ההשכלה הגבוהה על צוואר האוצר. זה היה לא-נורמלי. את אי-הנורמליות הזאת צריך לבטל בהקדם ללא דיחוי.

גם ביחס לענין התקציבי צריך להיות הסדר אחר מאשר זה הקיים. בכל פעם שמצמתי איזה דבר הייתי אומר "תתפשרו ביניכם והבנין של המכון הטכנולוגי של אוניברסיטת תל-אביב רבתי יהיה בחולון". זה הדבר היחיד שהצעתי להם. וכאשר קראתי בשבוע שעבר את המודעות של אוניברסיטת תל-אביב, הזהרתי וחזרתי והזהרתי גם את ד"ר וייז וגם את מר רבינוביץ.

אני תומך בדברי השר הלל. איני מבין לשם מה יש לנו צורך בועדת שרים. ואין זה רק ענין פורמלי. אני חושב ששר החינוך והתרבות צריך לקחת על עצמו לזמן את הצדדים ולהודיע לכל אחד מהם מה שהוא חושב. איני רוצה להיכנס עכשיו לגופו של הענין. אני יודע רק שהתחילו בהקמת אוניברסיטה בבאר-שבע על-סמך של תרומה ראשונה. בהתחלה דובר על תקציב פיתוח בסכום של 20-30 מיליון ל"י. ראיתי כבר תקציב פיתוח לאוניברסיטת באר-שבע על סכום של 160 מיליון ל"י לעשר שנים. הייתי מלא שמחה כאשר השיגו את הסכום הראשון של 1,250,000 ל"י, היינו 10 מיליון לירות. אבל עכשיו מתברר שהסכום הזה מהווה רק 6% מהתקציב. אני יודע גם מה עולה הטכניון. אני יודע כמה מתלבטים המוסדות האלה שהזכירו אותם, גם הטכניון בחיפה וגם האוניברסיטה בתל-אביב, כמה הם נאבקים ונמצאים בקשיים בלתי רגילים בעניני תקציב.

אני חושב ששר החינוך והתרבות צריך לפעול במהירות. אם הוא צריך לקבל אינפורמציה או לעמוד בקונפירנציה עם מישהו, יעשה זאת. איני מבין לשם מה צריך מחדש ועדה גדולה. אמנם הצבעת הקולות בועדת פטנקין יצאה אומללה, החברים נתחלקו בדעות ונגמר הענין בתיקו. אבל אני חושב שועדה נוספת רק תסבך את הענין. תל-אביב דיברה קודם על כך שהיא תתחיל מלמעלה וזוהי יקח 4-5 שנים. איש אינו אומר שלא צריך בתל-אביב לדאוג להכשרת מהנדסים וטכנולוגים. צריך פחות ללמוד משפטים. אוניברסיטת בר-אילן פותחת עכשיו פקולטה למשפטים. היו לנו דו-שיח קשה עם השר ורהפטיג ביום ששי.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הוא רק התחיל.

שר האוצר פ. ספיר:

כאשר הכל ייסגר, יהיה דו-שיח והוא יימשך. אני מציע כהצעת השר הלל, ששר החינוך והתרבות יפעל מהר בענין זה. אל נחפש מה הוא יכול לעשות פורמלית ומה אינו יכול לעשות פורמלית. אבל אם יקומו שני מכונים כאלה, בתל-אביב ובחולון, יהיה זה מעשה חלם.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוטעיתי. אמרו לי שזה רק דבר טכני, רק מינוי

ועדה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:
גם אני חשבתי ככה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הטעות באה מאותו מקור.

שר החוץ א. אבן:

הערה לדברי שר השיכון: היו בעבר התערבויות של הממשלה באמצעות משרד החינוך והתרבות נגד השימוש הבלתי-מדויק והבלתי-מכובד במושג "אוניברסיטה". לא כל אדם רשאי באיזו מדינה שהיא להדביק איזה שלט "אוניברסיטה".

שר השיכון ז. שרף:

אין הוא יכול לפתוח בית ספר יסודי בלי רשות ואין הוא יכול לפתוח בית ספר תיכון בלי רשות, אבל אוניברסיטה - כן.

שר החוץ א. אבן:

אני חושב שאינך צודק. אני חושב שאם נחטט בתיקים, נגלה שהסמכות המשפטית קיימת. אם אינה קיימת, יש לייצר אותה. אני חושב שהיא קיימת. ישנה סמכות כזאת. המועצה להשכלה גבוהה איימה פעם להודיע ברבים על איזה מוסד שהיה קיים בשני חדרים בתל-אביב שאין זו אוניברסיטה וגם שלחה מכתבים שאין זו לא האוניברסיטה העברית ולא אוכספורד ולא קיימברידג' ולא פרינסטון. ההודעה שיכולה להיעשות נעשתה. אבל יותר טוב לפעול לפי החוק.

אני רוצה להצטרף לדברי השר הלל, שאנחנו מרבים יותר מדי בהקמת ועדות שרים. אני בטוח שהמועצה להשכלה גבוהה אינה מסוגלת לברר עניין זה. שם מיוצגים נציגי הממשלה ונציגי כל המוסדות הקיימים להשכלה גבוהה. אם לאו, הייתי מציע להקים ועדה בינמשרדית.

שר הסעד י. בורג:

בקשתי רשות הדיבור כדי להתנגד להצעתו של השר הלל. הוא אומר עקרון נכון, שיש למעט בועדות שרים, אבל הוא לקח לדעתי דוגמה לא נכונה, כי העניין הזה איננו עניין אדמיניסטרטיבי של משרד אחד, הוא עניין ציבורי, אינטרדיסציפלינה מנקודת מבט משרדי הממשלה. אילו היה העניין פשוט, יש לסמוך על כך ששר החינוך והתרבות היה גומר את העניין. כאן היתה ועדת פרופסורים עם פרופסור דן פטנקין בראשה והיא החליטה בארבעה נגד חמישה ולבסוף הגיעה לתיקו. כאן יש משיכת אינטרסים ואינטרסנטים. משום כך חשוב שההחלטה שתתקבל על-ידי שר החינוך והתרבות תהיה לה כתף ציבורית. כלומר, שזה ייעשה דרך הממשלה. אני חושב שאנחנו עושים עוול לנושא, שלאחר שהעניין היה כבר בידי ועדה זו ואלה לא הגיעו להחלטה, שניתן את הכדור חזרה לשר אלון. במקרה דנן, עם כל הדחיפות שבהכרעה, מוטב שתקום ועדת שרים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נצביע אם מקימים ועדה לעניין זה או לא.

שר המשטרה ש. הלל:

אם מחליטים בחיוב על הקמת ועדה, יש להצביע אם מקימים ועדת שרים או ועדה בינמשרדית.

שר הדואר א. רימלט:

ועדת שרים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אם יש טעם להקים ועדה, הריני מתארת לי שיש להקים ועדת שרים, כדי לתת תוקף להחלטה מה שתהיה. אם לא - יכול משרד החינוך והתרבות להתייעץ עם המועצה להשכלה גבוהה ולשמוע את כל מה שניתן לשמוע. אבל אם לא זאת, הרי לא ועדה בינמשרדית.

אנחנו מצביעים איפוא על השאלה: האם מקימים ועדה לנושא זה או משאירים את העניין למשרד החינוך והתרבות?

מצביעים.

מחליטים (ב-12 קולות נגד 2) למנות ועדת שרים שתחליט, בשם הממשלה, על מיקומו של "המוסד להכשרת מהנדסים לתואר ראשון באזור תל-אביב רבתי", אשר עליו המליצה הועדה לבדיקת הצורך בהרחבת החינוך ההנדסי הטכנולוגי הגבוה ודרכי ההרחבה.

הרכב הועדה: שר החינוך והתרבות - יו"ר; שר האוצר; שר הדתות; שר העבודה, שר הפיתוח, השר י. ברזילי והשר ש. פרס.

454. סקירה מדינית

שר החוץ א. אבן:

כמה ידיעות קצרות קודם כל על ההתפתחויות בושינגטון אחרי הודעתו של רוג'רס ותגובתנו. מלים אחדות על התגובה הערבית והסובייטית. מצרים, סוריה, סודן, ברית-המועצות הגיבו, כי הודעת רוג'רס אין בה סירוב לספק מטוסים לישראל, כי אם היסוס מלהודיע ולהתחייב על אספקה מסויימת, והם הצביעו על כך כי ההודעה שומרת לארצות-הברית את כל האופציות. אני מציין את התגובה הזאת, כי היא מצאה אישור מסויים גם בעמדתה של ארצות-הברית עצמה.

היו אתמול שיחות בבית הלבן עם מר סונדרס, המזכיר של המועצה לבטחון לאומי, ושלשום ובמשך השבוע עם אנשי מחלקת המדינה, ובפיהם הפזמון הזה: אסור לתאר לדעתם את ההודעה כסירוב; ההודעה מקיימת בידי הממשל את מלוא האפשרות לספק מטוסים כפי שתחליט. כשלב ראשון מייעצים לנו להתייחס ברצינות רבה VERY SERIOUSLY לאפשרות של אספקה מסויימת במסגרת של תחלופה REPLACEMENT וכפי שצינתי, הם מוכנים לשיחות על הנושא הזה מיד. באחת השיחות אמר סיסקו, כי סביר בהחלט כי ישראל תרחיב או תנסה במשא-ומתן להרחיב את ההגדרה מעבר לשלשת הסוגים "פנטום", "סקיהוק" ו-"מיראז'". שהוא עצמו ציין. הוא לא אמר שהאמריקאים יקבלו את ההרחבה הזאת, אבל הוא אמר שסביר בהחלט שהישראלים יבקשו את הרחבה לגבי מה שרוסק או שנשחק או שנפל, מעבר לשתי המיגבלות - המיגבלה של שנה אחת ושל שלושת הסוגים הנ"ל. בדיווחי הקודמים אמרתי שהשגריר ברבר אמר שיש פרדוקס אחד בכל העניין הזה, שייתכן וכמה מטוסים יכולים להגיע מוקדם יותר מאשר אילו קבלו את השיטה הקודמת, לומר לסיים את המשלוחים הקודמים ואז בקיץ להביא לידי ביצוע את ההסכם החדש. ושוב רמזים, והם עד עכשיו לא יותר מאשר רמזים, שרוצים לראות את תקופת הרכש על-ידי הודעות חבילתיות כמסתיימת ולעבור להליכי-אספקה אמפיריים. ושוב אני אומר שכל זה יבוא לידי מבחן מבחינה מציאותית, אם זה מבוסס או לא מבוסס, בזמן הקרוב כאשר יתחילו ההתייעצויות. עד כאן בעניין האספקה.

אני רוצה להוסיף הערות אחדות על שיחות השניים והארבע. היתה שיחה בין רוג'רס ובין דוברינין. לפי הדיווח האמריקאי היתה השיחה הזאת נטולת תוצאות ואפילו נטולת תוכן. אף על פי שדוברינין ביקש את חידוש המגע בין מוסקבה ובין וושינגטון, הרי כאשר דוברינין הגיע לשיחה, הוא מילא את פיו מים ואחרי חילופי דברים שיגרתיים הם נפרדו כלעומת שבאו. אף על פי כן קבעו המשך. הדיון הוא במישור של סיסקו-דוברינין.

ארצות-הברית אומרת שהיא לא החליטה עדיין אם לחדש את שיחות השתיים במתכונת הקודמת, לאמר שיחות רשמיות ורצופות. לפי הגדרת רוג'רס ארצות-הברית בודקת אם בכלל יש מקום לחדש את שיחות השתיים. יהיה מקום לזה אם ברית-המועצות תשנה את דעותיה בעניינים המהותיים, ON THE SUBSTANTIVE MATTERS. לפי שעה לא שינתה את דעותיה. אולם ההדגשה ON THE SUBSTANTIVE MATTERS מאלפת כי יש שינוי בעמדת ברית-המועצות לגבי עניין נוהלי מסויים. מסרתי לממשלה לפי שבועיים שברית-המועצות סרבה לקבל את ההצעה לנסח את עמדות הצדדים. זו היתה הצעת האמריקאים. הם הציעו זאת על-מנת להעסיק את הארבע. לאמר: הארבע אמנם לא הגיעו לידי הסכם, אבל הם יכולים לפחות לומר במה לא הגיעו לידי הסכם, או בלשון אחרת לנסח דין וחשבון שיתאר ויצלם את עמדותיהן של המדינות המשתתפות בשיחות. אמרתי אז שאנחנו התנגדנו לדבר הזה מטעמים שהוסברו בממשלה. יותר חשוב ורב משקל היה שברית-המועצות התנגדה אז מטעמים שלה, שזוהי התחמקות ממאמץ להגיע לידי הסכם, שהמיסמך אין בו שום ערך, כי כל אדם יכול לנסח ולצלם את העמדות שקבעו המדינות, וכיוצא-באלה טעמים.

השבוע היתה תפנית מפתיעה, שברית-המועצות הודיעה שעם כל מיני הסתייגויות היא משלימה בכל-זאת עם ההצעה הזאת. היא אמנם חושבת שאין זה די ואין זה מספיק ואין זה טוב, אבל היא מוכנה להשתתף במהלך כזה. פירוש של דבר שסגני הנציגים בניו-יורק יושבים ומנסחים את העמדות שהארבע הביעו וקיבלו בהתיעצויותיהם. אמרתי שאנו היינו יכולים לחיות טוב יותר בלי זה, כי בכל אחד מארבעת המיסמכים יש או שהכל שלילי לנו או לפחות חלק שלילי לנו, ועל-ידי זה הם מגבשים את העובדה שבכמה דברים חיוניים כולם קובעים עקרונות או ביטויים שאנחנו מתנגדים להם. האמריקאים אומרים שלדעתם הניסוח רק יבליט את המרחק בין העמדות וכל ההתחייבויות הרגילות שהם לא יזוּוּ. אין סימן עכשיו שברית-המועצות זזה בעניין המרכזי. היא נסוגה בעניין אחד. לפני שלושה שבועות, כאשר היתה אוריה קצת של הד פעמי המשיח, כיון שאנשי ברית-המועצות אמרו ששינויים טריטוריאליים מסויימים אינם מוצאים מחשבון, ובלבד שלא יהיו גדולים. לפני שבוע חזרו לעקרון של נסיגה מוחלטת מכל מקום ומקום כדבר שבעקרון והוסיפו טיעון שאם יש סטייה מהעקרון, גם אם יש סטייה קלה, מדוע לא תהיה נסיגה חמורה? אם נוטשים את העקרון של קוי ה-4 ביוני, לאן מגיעים? אם כן אצל ברית-המועצות: הקשחה בתוכן, פשרנות בנוהל, על-מנת שהארבע לא יתפרקו.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

בעניין זה נתפרסמה הודעה ביום ששי והיום שהסובייטים אמרו שאחרי הנסיגה יהיו שינויי גבולות.

שר החוץ א. אבן:

אחרי הנסיגה זה יהיה על חשבוננו.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

האם יש גם בעניין זה שינוי?

שר החוץ א. אבן:

האמריקאים אינם רואים את זה כסידור. הם היו רואים סידור אילו הרוסים אמרו שהנסיגה אינה צריכה להיות טוטאלית. הדיון האחרון בין יוסט ומאליק היה על נסיגה טוטאלית. כאשר יוסט אמר שהחלטת מועצת הבטחון אינה תובעת נסיגה טוטאלית, ולכן איש איננו יודע לאן צריכה הנסיגה להגיע ולכן צריך דיון. על זה ערער מאליק ואמר, כי הנסיגה צריכה להיות טוטאלית ואחרי הנסיגה הטוטאלית הם מוכנים לעוד נסיגות שיושגו על-ידי תיקוני גבול הרדיים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני חושבת שנערוך היום דיון מדיני. רק אם יש

שאלות אינפורמטיביות, בבקשה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

כיון שנדמה לי כי פירסומו של מיסמך כזה הוא כולו שלילי לגבנו, כי הרי זה רק גיבוש נקודת המוצא לעמדה, ובחלק הטוב של עמדת ארצות-הברית מדובר על נסיגה כמעט טוטאלית וכדומה, ואצל יתר השותפים נקודת המוצא היא גרועה מזה, איני יודע מה האינטרסים שיש לארצות-הברית שזה יפורסם. מה יתן להם מיסמך כזה? זה לא יתן ולא כלום לאיש.

שר החוץ א. אבן:

שכנעת אותי!

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ההצעה באה מארצות-הברית. אין אנחנו יכולים להבין מה הכוונה של ארצות-הברית בהצעה כזו שהציעו. אין זה מביא לשום דבר. זה שוב מביא למבוי סתום, כי בניסוחים יהיו חילוקי-דעות ולא יהיה ערך למיסמך. בניסוח של מיסמך מה הוסכם ומה לא הוסכם אפשר לפוצץ מסמך כזה. אולי צריכה להיות פעולה רבה יותר בעצם שלא יהיה מסמך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה מדבר על "פעולה רבה יותר". עוד לא שמענו מהי הפעולה הנעשית. אתה מדבר על "פעולה רבה יותר", כאילו נעשתה פעולה ואינה מספיקה. זה שאין לנו אפשרות להחליט מה צריכה ארצות-הברית לעשות, זהו אחד הפגמים הגדולים ביותר. אבל זה קשה לתקן על-פי החלטת ממשלת ישראל.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

הערה והצעה ללא דיון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין דבר כזה כמו הערה והצעה ללא דיון. אם אתם רוצים דיון, נחליט על דיון. איני חושבת שהדיון יכול להיות הבוקר. הם אינם עומדים עדיין לסכם זאת. אבל אם תחליטו שיהיה היום דיון מדיני במקום דברים דחופים יותר, יהיה היום דיון מדיני. אבל זה אינו יכול להיות דרך אגב. מישהו מעיר, גם אחרים ירצו להעיר.

השר ו. שם-טוב:

לפני כשבועיים, כאשר יארינג היה בארצות-הברית, דובר על-כך שמסמך כזה של סיכום המצב יינתן בקשר לחידוש שליחותו. האם הפרסום עכשיו יהיה גם כן בקשר לחידוש שליחותו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

וודאי.

השר ו. שם-טוב:

למרות שחזר?

ראש הממשלה ג. מאיר:

טסים אוירונים גם ממוסקבה לניו-יורק ולא רק מניו-יורק למוסקבה.

שר החוץ א. אבן:

לגבי שאלתו של השר ורהפטיג: כאשר אני מביא דין-וחשבון על מצבים, אני נוהג להסביר את כל הפעילות שלנו המתנהלת על-מנת לשפר מצבים ועל-מנת למנוע מצבים חמורים. נציגונו אינם יושבים שם בקולנוע. היה מעשה שכנוע גדול להשפיע על ארצות-הברית, לא ללכת אפילו למהלך הזה של צילום העמדות.

השר ורהפטיג שואל: מה הגיונם של האמריקאים? הגיונם המציאותי הוא שגם הם מעוניינים לקיים את המסגרת, ומבלי שתהיה פעילות כל שהיא, הארבע יתחסלו. בטיעון באזנינו ההסבר שלהם הוא, שזה הרע במיעוטו, שבמקום שהארבע יסכמו הנחיות, ימסרו מיסמך, שיש כל כך הרבה ניגודים עקרוניים ומהותיים שם, שבנוגע למעשה אין זה מועיל ואין זה פוגע. כאשר אנחנו שואלים, אם כן לשם מה זה נחוץ, אומרים האמריקאים: למעשה כל

חוקר יכול לשבת, לקחת מיסמכים ולערוך אותם. כאשר שאלנו: אם כן, מדוע לא להשאיר את הטרחה הזאת ליארינג אם זה מעניין אותו? שהרי התנגדותנו היא להענקת גושפנקה רשמית למיסמך הזה. הם טוענים למעשה כי השלוש רוצות לקיים פעילות כלשהי של הארבע, אם כי הם מודים שהמוקד המרכזי בכלל הוא שיחות בין השתיים. אף על פי כן לא קיבלנו עדיין את ההחלטה. היא תתקבל ב-31 במרס ושוב תהיה שיחה בושינגטון ובניו-יורק. נזמין את ברכר כדי להתריע על הדבר הזה, אמנם לא מתוך תקווה שנחסל את המהלך הזה, אבל אולי תוך התגוננות יתחייבו לא לטשטש את הניגודים ולא להחליש את עמדתם. על-כן התשובה היא שיש פעולה והיא תימשך בכל המישורים האפשריים.

אשר לשאלתו של השר שם-טוב: יארינג קיים שיחה עם תקוע לפני צאתו. החלטת הארבע, לא לקבוע הנחיות מוסכמות, אלא להסתפק בצילום העמדות, הביאה אותו לידי יציאה כמעט זועמת. קודם כל הוא שואל: מדוע הוזמנתי לבוא לניו-יורק? שאלה הגיונית ביותר. אחרי-כן אמר: מה תהיה התועלת אם נוסף על החלטת מועצת הבטחון, שיש עליה כל מיני פירושים מנוגדים, יתנו לי מיסמך שמראש יאמרו שיש הבדלים בין ארבע העמדות? אני אשתקע בבוץ הזה של ניגודים ופערים בין ארבע עמדות.

יארינג חושב שהמהלך הזה איננו טוב. והוא אומר: או המנדט הקיים או משהו ברור יותר מהמנדט הקיים ולא משהו ברור פחות מהמנדט הקיים. והוא אמר שאינו צריך להתחייב מה יעשה אם מיסמך כזה יתקבל. ולכן הוא יוצא, אבל אפשר להחזיר אותו.

הרושם שלי הוא שהיה כן מחייב הנחיות מוסכמות והוא מאד חושש ממיסמך שאיננו הנחיה מוסכמת ושככנס אותו שוב למערבולת של פירושים שונים ומנוגדים.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

האם מותר לשאול על משמעות הוטו האמריקאי הראשון בתולדות או"ם? האם יש לזה משמעות?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אולי שר החוץ מסר את זה ולא שמעתי. חברי הממשלה צריכים לדעת שאנחנו הודענו, שאם הארבע יתנו הנחיות לארבע, אנחנו לא נקבל אותו. בשבילנו מספיקות ההנחיות שישנן לו ואין אנו מסכימים שיתנו לו הנחיות חדשות, פירוש הדבר מפורשות יותר, ואז אין לנו חובה לדון אתו.

שר החוץ א. אבן:

אני חושב שהמשמעות של הוטו האמריקאי באו"ם ברורה היא. אחד מחברי הנציגות האמריקאית באו"ם מצא צורך לדבר אתנו על הנושא הזה. הוטו הוטל על החלטה בענין רודזיה שביקשה את בריטניה להילחם ולכפות הסדר על רודזיה. ההחלטה מתחה ביקורת על בריטניה שאינה כופה בכוח שינוי המצב ברודזיה. על זה הטילו כמובן הבריטים ווטו נגד הביקורת על עצמם ונגד "ההזמנה היפה" שהם יתגייסו שוב וילכו להילחם נגד איוואן סמיט. על-כן שואלים חכמים: מה ראו האמריקאים צורך להטיל ווטו נוסף שהרי ווטו אחד מספיק כדי לקטול הצעה? על כך הם אמרו: אחרי העצרת הקודמת קיימו בירור בבית-הלבן ובמחלקת המדינה על מעמד ארצות הברית באו"ם. הם הגיעו לידי מסקנה שארצות-הברית אין לה שום אפשרות לא רק לקיים את רצונה באו"ם, אלא אפילו התנגדותה להחלטות אינה מובטחת. היו לה כמה תבוסות גדולות על דברים שנגעו לה. פעם היתה הצבעה נגד שלוש נגד ארצות-הברית על ענין שארצות-הברית הגדירה אותו "כחיוני לבטחוננו", משהו בתחום פירוק הנשק. על-כן אמרו, כי המצב שבו ברית-המועצות משתמשת ב"הצבעה מיוחסת" וארצות-הברית לא, היה אפשרי כשהיה מובטח לארצות-הברית באו"ם רוב מוסמך. עכשיו היא במצב נחות, ועל-כן היא צריכה לצמצם יותר את סמכויותיו של או"ם. היא אמרה לנו שאין זה בלתי אפשרי שבהכרעות חיוניות ארצות-הברית תטיל שוב ווטו. אני חושב שאין זה בלתי בריא.

לגבי רודזיה אמרנו: נגד כל הכרה ונגד כל השלמה ונגד כל מגע, ויש ענין של ההגרלה על גביע בדיוויס כף, והם רצו לזמן את הנבחרת שלנו עם נבחרת רודזיה, כתבתי הבוקר לשר החינוך והתרבות, שהוא ממונה על רשות הספורט, שלא נסתבך בזה ולא נשחק נגדם.

455.

מינוי ועדת ערר על-פי סעיף 11(א) לצו בדבר הפיקוח על הבניהשר השיכון ז. שרף:

לפי צו הפיקוח על הבניה שאושר סופית בישיבת הממשלה בשבוע שעבר צריכה הממשלה למנות ועדת שרים שתשמש כועדת-ערר על החלטות ועדת המנכ"לים, אם יימצאו עוררים. אני מציע שהועדה תהיה מורכבת משר האוצר, שר המסחר והתעשייה, שר העבודה, שר הפנים ושר השיכון יושב-ראש. בועדה ישתתפו שני נציגים של השלטון המקומי. זה הוסכם אתם. אני רוצה לברר עם היועץ המשפטי לממשלה אם בועדה הנקראת "ועדת שרים" יכולים שני נציגי השלטון המקומי להיות רשמית חברים. אם לא - תזמין הממשלה שני נציגים של השלטון המקומי להשתתף בדיוניה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:
בדעה מיעצת.

שר השיכון ז. שרף:

בדעה מיעצת, יהיה לה משקל פחות.

השר ו. שם-טוב:

אם שר השיכון אינו מתנגד, אני מציע שהשר ברזילי

ישתתף בועדה.

שר השיכון ז. שרף:

אם מותר לי להוסיף, הייתי מציע שאתה תשתתף

בועדה.

מ ח ל י ט י ם, בהמשך להחלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מס. כל/75 מיום ז' באדר ב' תש"ל (15.3.70):

- א. לקבוע ועדת שרים אשר תשמש ועדת ערר לפי סעיף 11(א) לצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (פיקוח על בניה), תש"ל-1970, שהרכבה כדלהלן:
 שר השיכון - יו"ר, שר האוצר, שר המסחר והתעשייה, שר העבודה, שר הפנים והשר ו. שם-טוב.
- ב. הועדה תזמין שני נציגים של השלטון המקומי להשתתף בדיוניה.

456. סדר הדיוניםהשר י. גלילי:

הצעה לסדר. יש בסדר היום סעיף י"א: "חברון - בעיות המימון הכרוכות בביצוע החלטת ועדת השרים לענייני בטחון". אני סבור שישנה הופעה ציבורית שאינה מועילה כאשר ענין כזה נשאר תלוי ועומד. איני מניח שהדיבור בנושא זה לא יחדל. אבל כל עוד יש ווטו לתלות עליו, היינו הויכוח השינוי במחלוקת בתוך הממשלה, יש לזה תוצאות שליליות. אני מציע להקדים את הדיון בסעיף זה לסעיפים אחרים, שמא לא נגיע אליו היום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ישנם שני דברים נוספים לסעיף זה על סדר היום שאנחנו מוכרחים להגיע אליהם. בענין אחד הבטחתי לשר פרס שלכל הפחות נשמע אותו גם אם הדיון יידחה ואני רוצה לקיים את הבטחתי. כבר פעמים אחדות לא יכולתי לקיים את זה.

שנית, לפי דעתי מוכרחים היום לסכם גם סעיף זה. בינתיים יוזמים הצעות לסדר היום ושאלתות ברדיו ובטלוויזיה, וזה עלי. ומה אני אשמה בענין זה? איני מוכנה לעמוד בענין זה עד אין סוף, מתוך חוסר החלטה שאני אחראית לטלוויזיה ולרדיו. אני מודיעה שאיני אחראית לכך ואיני מוכנה לשאת באחריות הזאת. נסיים את הדיון גם בסעיף זה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להציע לשמעות פרס שהדיון על הפליטים הערבים יהיה אחרי הדיון על חברון, כדי שאחרי הסקירה יוכל להיות דיון רצוף, היינו לא לשמוע סקירה לחוד ולא לדון לחוד. אין ספק שענין הפליטים מחייב דיון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

רק פרס יכול לשחרר אותי מהבטחתי.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

אין לי כל כוונה להשמיע רק סקירה. מה שנחוץ זוהי החלטת הממשלה. הכנסת העבירה את הנושא לוועדת החוץ והבטחון. ועדת החוץ והבטחון של הכנסת כבר החליטה. קצת אנו עומדים בסתירה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

היא כבר החליטה?

השר לקליטת העליה ש. פרס:

היא קיבלה שורה של המלצות. הביאו לה הצעה לסדר היום, היא צריכה להחזיר משהו לכנסת. אמנם זה לא יתפרסם. אנחנו צריכים גם לגייס כספים. אבל צריך איזה שהוא בסיס חוקי לזה. אין לי שום כוונה להשמיע רק סקירה. לא תהיה תועלת בזאת. אקצר בסקירה, יהיה דיון ותהיה החלטה.

שר השיכון ז. שרף:

הערה לסדר. אני מופיע מחר בכנסת כדי להסביר מצב תקציב השיכון. אני עומד להגיד דברים חמורים ביותר ביחס למילוי או מניעת פתרונות ליעדים סוציאליים, ביעדים ברורים המשתמעים מן התקציב. ואני רואה את הדברים בחומרה כזאת שלא הייתי רוצה להשמיע אותם בכנסת מבלי למסור עליהם תחילה בממשלה מה המצב ומה אני עומד לומר. ביקשתי כבר לפני שלושה שבועות להעמיד זאת על סדר היום. לזה התכוונתי. מחר כבר נקבע לי התאריך להופיע בכנסת ולא הייתי רוצה להופיע על-דעתי בלבד.

457. חברון - בעיות המימון הכרוכות בביצוע החלטת ועדת השרים לענייני בטחון מס. ב/66 מיום ד' באדר ב' תש"ל (12.3.70)

ראש הממשלה ג. מאיר:

כל זה נכון, אבל זה תלוי בשרים. בעניין חברון אבקש את השרים שהדיון יהיה במסגרת הנכונה והיא מימון ל-250 יחידות דיור, והויכוח הגדול יהיה כאשר יביאו לנו את ענין התכנון, למרות זאת שמדבר כל מי שיודע וכל מי שאינו יודע על מה הוא מדבר. תסלחו לי על ביטוי זה, אבל שמעתי משהו ברדיו וקראתי בעתון. יש כנראה איזו הנאה מיוחדת לתת נשק למישהו לא נגד חברון, כי אם נגד מדינת ישראל.

השר י. גלילי:

זה צוטט ברדיו ירדן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מדוע לא? אנחנו לא היינו מצטטים דברים כאלה שאומרים לטובתנו? אבל הערכים אינם אומרים שום דבר לטובתנו ולכן לא כדאי לצטט אותם. אבל אותנו כדאי לצטט. למשל כשאומרים אצלנו "250 יחידות דיור בחברון חוסמות את הדרך לשלום", ואומרים זאת ברדיו, מדוע הערכים לא יצטטו זאת? ומדברים על כך "מומחים גדולים שלמדו את הבעיה מאז ומתמיד". ואין זה עניין אם אני מסכימה לזה או לא. אבל איך יכול בן-אדם יהודי בישראל להוציא דברים כאלה מפיו גם אם הוא חושב ככה ולא בפורום סגור כי אם ברדיו.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

למי את מתכוונת?

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

לא שמעת ברדיו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

נניח שהוא אינו מסכים להחלטת הממשלה. תמצא לך איזה פורום. אתה חבר מפלגה, אתה חבר הכנסת, יש לך סיעה, יש לך חברים בועדה המדינית של המערך, יש לך אלף דרכים איך להזהיר. אבל איך אתה יכול להצהיר ברדיו, שהנה השלום עומד בדרך והממשלה החליטה להעמיד בדרך לשלום 250 יחידות דיור בחברון וגמרנו את העניין עם השלום?

שר הפיתוח ח. לנדאו:

קוראים לזה דבר פרטיזני.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין הוא היחיד. אומרים זאת ברדיו. אומרים אנשים, רבים או מעטים, שיושבים סביב השולחן הזה.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

צריך פעם להחליט לבצע.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להכניס עכשיו את הדיון למסגרת הנכונה. אין זו חסימת דרך לשלום. לא זו השאלה שעומדת לפנינו עכשיו להחלטה, כי אם הוחלט על הקמת 250 יחידות דיור בחברון, והשאלה היא איך ממנים את זאת. חשבנו לתומנו ששר השיכון יכול למצוא בתקציבו את הסכום הדרוש. מתברר שאין הוא יכול. בשיחה אתי הוא הציע שמחוך לתקציב הבטחון יורד רבע אחוז מכל יתר התקציבים כדי לאפשר להקים את 250 יחידות הדיור בחברון.

אני מציעה שהדיון יהיה קצר, דיון לענין ולא להכניס לדיון זה את כל הבעיות שיש לנו.

השר א.ל. דולצ'ין:

אולי נוכל לשמוע כמה צריך לעלות דבר כזה? היו כל מיני הערכות שונות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בדיוק בזה נתחיל. שר השיכון, כמה זה צריך לעלות לפי דעתך או לפי ידיעתך?

שר השיכון ז. שרף:

לפי ההערכה שהגיש יהודה תמיר, נדמה לי שהוא גם העלה משהו בכתב וההערכה הזאת אושרה בתוך המשרד שלנו, צריכה יחידת דיור עם הפיתוח - שקשה להעריך אותו עכשיו - לעלות בערך 60,000 ל"י. זה גם מתאים בערך למחירים השוררים עכשיו בירושלים. ואני עוד אגיד באיזה מקרים יכולים המחירים להיות זולים מאלה ובאיזה מקרים יהיו יקרים יותר. בניית 250 יחידות דיור עם הפיתוח צריכה איפוא לעלות סכום של 15 מליון ל"י. עוד סכום של 5 מיליון ל"י תעלה בניית מבני ציבור, אספקת חשמל, הובלת המים לאתר וכו'.

זהו דבר שאפשר לבצע אותו במשך שנתיים.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

והשנה יצטרפו להוציא 10 מיליון ל"י?

שר השיכון ז. שרף:

בערך זה יכול להיות השנה סכום של 8 מיליון ל"י, אבל החוזים צריכים להחתם על כל הסכומים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה לקרוא את ההחלטה בענין המימון כפי שנתקבלה. "המימון הדרוש יבוא מתקציבי המשרדים הנוגעים בדבר, כאשר משרד השיכון מכסה מתקציביו את יחידות הדיור ואת הוצאות התשתית בלבד". זאת-אומרת אם צריך להקים בית-ספר, זה יוטל על משרד החינוך והתרכות, ואם מוסדות בריאות - זה יוטל על משרד הבריאות, בית-כנסת - על משרד הדתות.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

חשמל - על משרד הפיתוח.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איני יודעת. זה יהיה במחנה צבא. בכל-אופן על משרד השיכון תוטל רק בניית יחידות הדיור.

שר השיכון ז. שרף:

זה יהיה סכום של 15 מיליון ל"י. עד עכשיו היו כלולים שם גם הוצאות משרדים אחרים בתקציב משרד השיכון. אם עכשיו מוציאים ממשרד השיכון את ההוצאות האלה, יוטל על משרד השיכון סכום של 15 מיליון ל"י.

הדבר ניתן להתבצע בלוח זמנים כזה בערך:
הכנת התכנית בין 3-4 חדשים, עם תום שלושה חדשים אפשר יהיה להעלות מכונות על השטח ולהתחיל לפתחו. בינתיים ימשיכו להכין את התכנית. היישור צריך לקחת שלושה חדשים. סלילת הדרך הדרושה לבנייה - אין זו עדיין הדרך הסופית - תעלות לביוב ולמים - שלושה חדשים. היסודות והמקלטים - בין 4-5 חדשים. זאת-אומרת כעבור 10 או 11 חדשים יהיו כבר היסודות.

השאלה היא: האם נבנה בנייה קונבנציונלית? הדבר תלוי בכך אם נמצא פועלים ערבים שיהיו מוכנים לעבוד שם, כי האיש שלנו המטפל בבנייה הערבית - הוא גם קשור עם השר פרס בקשר לשטחים - חושש שלא יתנו לפועלים ערבים לעבוד שם. אם הפועלים הערבים לא יעבדו שם, הרי הבנייה המהירה ביותר תהיה בהרכבת מבנים טרומיים, וזה יקח מינימום של חמישה חדשים בבנינים בעלי 5 קומות. בארץ מקובל מינימום של 7 חדשים, אבל מניחים שפה אפשר יהיה להתארגן ככה לעשות זאת במהירות תוך 5 חדשים.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

גם אז תעלה יחידת דיור 60,000 ל"י.

שר השיכון ז. שרף:

כן. הבניה עם הפיתוח. בדרך-כלל פיתוח ל-250 יחידות דיור זוהי השקעה יקרה. בדרך-כלל מפתחים שטח ל-500 או ל-1,000 יחידות דיור, ואז התוספת עולה הרבה פחות מאשר ההשקעה הראשונה. כאן ההשקעה הראשונה מתחלקת על מספר קטן של יחידות דיור. אם יבנו בתים בעלי קומה אחת, זאת-אומרת הרחבת השטח וייקור התשתית, כך יצטרכו להוביל מים לכל השטח.

בבנייה הטרומית אפשר יהיה להשתמש בשני בתי-חרושת. אבל יצטרכו תוך חדשים למסור להם את ההזמנה ולממן את זה. מדובר על יחידות בגודל של 72-92 מטר מרובע, הכל לפי גודל המשפחה. אם תהיה בנייה קונבנציונלית על-ידי ערבים, המחיר יכול להיות זול יותר, אם כי איננו יודעים בכמה.

שר הבטחון מ. דיין:

כפי שראיתי, סדר הדברים צריך להיות כזה:
בראשונה תפיסת הקרקעות, להכריז על השטח כעל שטח סגור מבחינה צבאית, שהשטח אינו הפקר ויחד עם זה לא למנוע את בעלי הקרקעות מלהשתמש בקרקעותיהם, אלא לחייב אותם ברשיונות, לדעת מי יוצא ומי בא לשטח, וזכות לצבא להשתמש בשטח זה גם לאמונים, גם לסגור את השטח לצרכי אמונים לצבא ולמנוע שימוש אזרחים בקרקעות אלה, ואם אתה מונע מבעל הקרקע להשתמש בקרקעותיו, תצטרך לשלם לו פיצויים על כך. מדובר על שטח גדול של 2,800 דונם. יהודה תמיר הראה זאת במפה. אמנם זה לא מדויק, אחרי-כן יחולו בזה שינויים. אבל כדי להבטיח בעוד מועד את הדבר הזה, ניתנה המסגרת. הדבר הזה אושר ויבוצע מבלי שייגרמו בשלב זה קשיים מיוחדים לבעלי הקרקעות, כי כל אחד מבעלי הקרקעות יקבל רשיון, אבל זה לא יהיה הפקר לכל כנופיה הרוצה לעלות שם.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

היכן זה אושר?

שר הבטחון מ. דיין:

בועדת השרים לענייני בטחון. נדמה לי כי ברגע שהוחלט להקים שם בסיס צבאי, הרי זה פועל באופן אבטומטי. אין בסיס צבאי מבלי שתהיה רשות להחליט על השטח וסביבתו כשטח סגור. אם אתה רוצה להיות נגד זה, תציע זאת.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

זו הפעם הראשונה שאני שומע על כך.

שר הבטחון מ. דיין:

אינך חבר בועדת השרים לענייני בטחון.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אפשר היה להביא זאת לידיעת הממשלה.

שר הבטחון מ. דיין:

זאת אני עושה.

השר ו. שם-טוב:

הבסיס הצבאי יהיה על הקרקע שעליו עומדים להקים

את השיכונים?

שר הבטחון מ. דיין:

בסיס צבאי זהו שטח סגור, כי בסיס צבאי נועד לצרכי אמונים. אם הממשלה תחליט לא לעשות זאת, אין מה להקים שם בסיס צבאי. על כך הוחלט בועדת השרים לענייני בטחון. אם יחליטו אחרת, לא יהיה בסיס צבאי.

לאחר זאת יוקם שם לראשונה בסיס צבאי זמני לצרכי אמונים ויוקמו אהלים. זה יכול להיעשות תוך שבועיים. בנייה קשה לצבא גם כן דורשת תכנון ועבודה וכסף. אבל היא לא תעכב את הבניה האזרחית שלשמה נועד הבסיס. הבסיס יקום שם אך ורק לצורך הבנייה האזרחית. אילו לא החלטנו להקים שם ישוב אזרחי, לא היה צורך להקים שם בסיס צבאי. הוא לא דרוש לגופו של דבר.

שר האוצר פ. ספיר:

מבלי שאתייחס לענין עצמו, הרי פירוש הדבר שנוסף לשיכון של 250 המשפחות, שיעלה סכום של 20 מיליון ל"י, צריך להוסיף גם את התקציב לבסיס הצבאי?

שר הבטחון מ. דיין:

מתקציב הבטחון תהיה הוספה להקים בסיס צבאי. מבחינה תקציבית לא צריך להוסיף תקציב נוסף. כמובן אם ישאלו כמה עולה המקום, כמובן שצריך להוסיף גם סכום זה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבל זה יחליף מספר בסיסים צבאיים קטנים?

שר הבטחון מ. דיין:

לא. אם לא היינו מקימים שם ישוב אזרחי, לא היינו מקימים שם בסיס צבאי ולא היינו משקיעים בזה אף אגורה. בכל אופן הכסף הזה יבוא גם כן מתקציב הבטחון, שהוא כסף ציבורי ולא כסף פרטי. וודאי אם רוצים לראות את המחיר שיעלה אותו ישוב, צריך יהיה לצרף גם את ההשקעה הכספית הצבאית, שאיני יודע כמה היא תהיה. בכל-אופן אין צורך שם בבסיס צבאי כשלעצמו.

הבסיס הצבאי יקום בשני שלבים. השלב הראשון תהיה תפיסת הקרקעות, הכרזה פורמלית על כך ורשימת התושבים, מתן רשיונות להם. שלב שני יהיה הקמת מחנה אהלים ואמונים בשטח, קורס מ.כ. אם איני טועה, והימצאות חיילים בשטח. ושלב שלישי, שלא יפגור אחרי השלב של השיכון והעיתוי, שם יהיו גם בנייני קבע של הצבא. אבל החשיבות תהיה לא רק בכך שהאהלים יוחלפו במבנים סולידיים יותר, אלא גם בשירותים השונים שיספקו לצבא. אם התכנית תבוצע ותתגשם, הרי כמדומני שהוחלט על כך בועדת השרים לענייני בטחון שבשעה שיבואו לשם התושבים האזרחים, יהיו כבר במקום רופא, טלפון, כביש, מים, דברים שהצבא אינו יכול בלעדיהם בבסיס בעל גודל מסויים.

אבל כפי שאמר שר השיכון, הערנו שזה לא יהיה לפני שנה מהיום עד שיבואו ראשוני המתישבים.

שר השיכון ז. שרף:

מינימום 16 חודש.

שר הבטחון מ. דיין:

צרפתי את החדשים שלך ויצאו לי רק 10-12 חודש. ודאי תלוי הדבר בכך איזה מבנים יחליטו לבנות. בכל-אופן זה יקח זמן לא פחות משנה.

בכל אופן שלושת השלבים הם: (א) תפיסת קרקעות מבחינה יורידית, שלב שני הימצאות חיילים בשטח והקמת מחנה אהלים; שלב שלישי - כינון בסיס צבאי עם השירותים הבסיסיים. אנחנו צריכים להיות נכונים לקדם בשלב זה את המתישכים האזרחים שיבואו לשם, כי אם יבוא לשם מספר קטן של משפחות, וודאי לא יבואו עם רופא וטלפון וכדומה. מוטב שימצאו כבר מסגרת בטחון של אנשים עם נשק ועם השירותים הבסיסיים במקום. אבל לזאת יש לנו שנה. זוהי התכנית בחלקה הצבאי וזה סדר הזמנים שאמיתי, אלא אם כן הממשלה תחליט אחרת מאשר ועדת השרים לענייני בטחון.

לזאת אני רוצה להוסיף עוד שני דברים. בועדת השרים לענייני בטחון אמרתי שכדאי לבדוק אפשרות של משקיעים אזוריים מכספם הפרטי שיבנו בתים על-מנת להשכיר אותם למתנחלים. נפגשתי עם מספר אנשים ושאלתי אותם אם הם מוכנים לבנות מאה בתים ראשונים. כלומר, לארגן קבוצה ראשונה שתבנה מאה בתים בסכום של 50,000 ל"י, כל בית, בהנחה שהממשלה תיתן שלושה דברים: פיתוח - ואז יכול להיות שבניית יחידת דיור תעלה פחות מאשר 50,000 ל"י (שר השיכון אמנם דיבר על 60,000 ל"י ליחידת דיור, אבל זה עם פיתוח); דבר שני - ערבות בטחונית, כלומר אם באחד הימים יחליטו לנטוש את המקום או להפוך אותו לבסיס צבאי, הרי האנשים האלה יקבלו את כספם חזרה. דבר שלישי - שהממשלה תהיה שוכרת הבתים, שהמשקיע בתל-אביב לא יצטרך ללכת לחפש שוכרי הדירות כמו בצהלה.

מבחינת הדיירים איני חושב שיש איזה קושי. עד כמה שאני מבין, יצטרכו המתנחלים של עכשיו לעבור מהגבעה לשם, כי לא נקים בית-ספר אחד על הגבעה ובית-ספר שני למטה וכן גם גן ילדים. כל הזמן הם מבקשים תעסוקה, הקמת חנות מזכרות וכדומה. כל זה יתרכז וודאי למטה. מאה המשפחות הראשונות קיימות איפוא.

כמובן שקיימת שאלת שכר הדירה. בעלי הבתים ירצו לקבל שכר דירה. אומרים שמשדר השיכון יחשוב ויאמר מה צריך להיות שכר הדירה. ברור שדיירים עולים כמו מתנחלים משלמים הרבה פחות מאשר שכר הדירה הריאלי. ודאי יש כאן סובסידיה לדיירים, שקיימת בכל מקום שישנו שיכון ממשלתי ומעמידים אותו לרשות עולים או מתישבים דומים, היינו במקרה כזה למתנחלים. אם כי אין לי הבטחה גמורה, אבל יש לי רושם חיובי, שאם הדבר יצא לפועל, מוכנים המשקיעים לבנות מאה בתים, יכולה להימצא קבוצה שתבנה את מאה הבתים האלה והממשלה תשכור אותם מהם לשנתיים או לחמש שנים - זה ייקבע בינם לבין המשרד הנוגע בדבר.

אחרי-כן שמעתי שהשר אלון דיבר גם כן ברוח זו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אמרתי שאין להטיל את כל הדבר על תקציב המדינה בלבד. גם האזרחים נקראים להשתתף בזאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני שותף לגישה זו. אני בטוח שאפשר למצוא היענות לכך. אני מאמין שיימצאו לכך גם מתישבים וגם משקיעים לחברון. עם התפתחות הדברים נראה אם יהודים מוכנים לעלות, להתישב שם ולהשקיע שם כסף. נדמה לי שהזכרת בדברייך גם השקעות לצרכי תעסוקה. אבל צריך לעשות זאת בצורה מסודרת.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

גם להקים ישיבה.

שר הבטחון מ. דיין:

יש פה גם תנאים וגם התחייבויות הדדיות. דיברתי על שלושת התנאים על דעתי ולא על דעת שום איש. אמרתי שאביא את הדברים האלה לפני המוסד המוסמך. אבל אם הממשלה תאמר שלא לתת את הדברים האלה למשקיעים, היינו פיתוח, ערכות פוליטיות ושכר דירה ריאלי - לא תיתן. איני המוסמך להחליט בעניין זה. אני בסך הכל לא יותר מאשר מתווך לדבר מצוה. אבל אחרי-כן יש להפנות אותם למוסד המוסמך לכך שיעשה אתם חוזה וכו'. הרושם שלי הוא שהדבר ניתן לעשות ואני בעד זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש לי רק שאלה אחת: הקמת הבסיס הצבאי עושה את התנאים לנסיעה דרך חברון לדרום בטוחה יותר?

שר הבטחון מ. דיין:

קודם כל ישנה הנסיעה אל חברון עצמה. פעמים אחדות עסקנו בזאת בלי קשר להתנחלות, היינו איך להבטיח את הגישה דרך חברון למערת המכפלה. אי-אפשר לשנות את התוואי. אחד האמצעים שהחלטנו עליו הוא שאנחנו חייבים להחזיק תמיד חיילים בסביבה ההיא ובדרך הזאת. זה זהה למקום ההתנחלות, שהוא המקום הקרוב ביותר למערת המכפלה, במרחק של 500 מטר משם ועם דרך שתתקרב לשם. יישאר לנו להבטיח את 500 המטר האחרונים בין מערת המכפלה ובין הישוב ובין הישוב הזה לירושלים. הימצאותם של חיילים ואמונים בסביבה בלי ספק תאבטח את החלק הזה. אשר לחלק הנסיעה מבאר-שבע עד חברון - התכנית אינה לנסוע דרך העיר. התכנית אינה שיהיה ציר רצוף מירושלים למערת המכפלה ומשם המשך בלי חזרה לדרך הקבע. יש תכנית לנסוע לבאר-שבע בעקיפת העיר, בכביש עוקף. יש מספר תכניות לכביש עוקף, הן ממערב והן ממזרח. אבל בחלק צריך יהיה לחזור לפחות לסביבה הקרובה לחברון ואותה דרך צריך יהיה לאבטח גם לעשרות התלמידים הנוסעים בין באר-שבע לחברון ובין חברון לירושלים. זוהי שאלת בטחון שצריך לטפל בה. לה אין השלכה ישירה.

שר הסעד י. בורג:

אני חושב שצריך להחליט על העניין. מאורעות 1929 אינם יכולים להכתיב לנו היום, וביחוד הדיבורים של המתנגדים שהם כאילו הזמנה להיות נגד מתנחלים שבאים בתור כובשים. אני חושב שעצם השהייה של המעשה משרה אוריה בלתי בריאה. טוב היה שהתחילו בהקמת הישיבה. זה מקום שבו נשחטו בחורי ישיבה בשנת 1929. גם כלפי העולם אין דבר נוח יותר ונעים יותר מאשר להאחז בנקודת מוצא זו בויכוח הציבורי הפוליטי שוודאי יבוא גם בתור הד לדברים שנשמעו כאן. אי-לזאת אני מציד בהצעה.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

אני רוצה קודם כל להתייחס לצד התקציב שהוצע פה. לפי ההערכות שניסיתי לעשות נדמה לי שהסכום שהושמע פה הוא מוגזם מדי. האובייקט הוא קטן למדי ומצומצם למדי. היום מעריכים מטר מרובע בניה באותו אזור ב-400 לירה. אם המדובר על דירה בגודל ממוצע של 75 מטר מרובע, הרי הדירה תעלה 30,000 ל"י. בהנדסה מקובל שהפיתוח עולה \$40 נוספים. אנחנו נגיע איפוא לסכום כולל של כל הקומפלקס, לרבות פיתוח והקמת מבני ציבור לסכום של 10-11 מיליון ל"י, היינו פחות מהסכום שצויין פה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

על זה אין הממשלה מוסמכת להחליט.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

נדמה לי שגם מבחינת זמן ניתן להחיש את התהליך כולו. נדמה לי שגם מבחינת זמן ניתן להחיש את התהליך כולו.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

זה מוגזם בתור הערכה לא בתור הוצאה.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

אם תתעוררנה בעיות תקציביות, אוכל לספר כי יהודי פנה אלי והוא מוכן לקנות במזומן בונדס בסכום של 1 מיליון דולר.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:
לא במקום בונדס אחרים?

שר הפיתוח ח. לנדאו:

הוא אמר שלמטרה זו הוא יקנה בונדס בסכום של 1 מליון דולר. יש עוד שני יהודים שאמרו כי אם מתנחלים יגיעו לשם, יקימו שני מפעלי יהלומים, והם לא יעשו זאת למען רוחים. יש עוד יהודים חדשים שמוכנים ללכת לשם גם בהשקעות כלכליות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

עוד מעט תהיה השאלה: מה נעשה עם העודף?

שר הפיתוח ח. לנדאו:

אשר לבנייה עצמה, דיברתי כבר על הסכומים הנראים לעין וכן יתן כל משרד רבע אחוז מתקציבו. ממשרד הפיתוח ישנו כבר רבע האחוז.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אם אני מבין נכון, המחנה הצבאי ישנו והוא סמוך למקום המתנחלים הקיימים.

שר הבטחון מ. דיין:

אין במקום החדש שום בסיס צבאי. המתנחלים הקיימים נמצאים בשטח הממשל הצבאי וזה יישאר במקומו.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

עכשיו אני ממשיך לשאול: האם אנחנו בונים את 250 יחידות הדיור על-יסוד ההנחה שמאה משפחות של המתנחלים הקיימים יעברו לשם?

שר הבטחון מ. דיין:

אין אלה מאה משפחות, אלא כ-25 משפחות, אבל ייתכן שעם כל אלה שפנו בבקשות מסביב למתנחלים הקיימים יגיע אולי המספר למאה משפחות. אבל המרחק בין מקום הממשל הצבאי כיום לבין מקום השיכון החדש הוא כ-10 קילומטר. ממערת המכפלה המרחק הוא 500 מטר.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

איני רוצה עוד לבנות על כך שכבר מהרגע הראשון יהיו משכירי דירות. אבל נעשה את החשבון מבחינת שנת התקציב הזאת ומבחינת הסכום הכולל הנדרש. צריך לראות את התכנית במלואה. זה ענין של שנתיים, של שתי שנות תקציב. עכשיו נראה מה יכול להיכלל בשנת התקציב. בשנת התקציב הנוכחית יכולה להיכלל מבחינת אפשרות הביצוע רק הכנת הקרקע, שזה ענין לשלושה חדשים, והנחת היסודות, אם כן ההשקעות שתהיינה דרושות השנה מהסכום של 15 מליון ל"י יהיו פחות מהחצי, אולי קצת יותר מאשר שלישי. גם למבני הציבור צריך יהיה השנה להשקיע רק חלק. אני מניח, איפוא, שההשקעה השנה תהיה לכל היותר סכום של 6 מליון ל"י. נדע זאת מראש. נדמה לי שלמצוא השנה בצורה זו או אחרת את הסכום של 6 מליון ל"י אינה בעיה. אבל הבעיה העיקרית היא אם אנחנו מקבלים על עצמנו התחייבות גם לשנה הבאה. עלינו לדעת זאת. אל נרמה את עצמנו לחשוב שאלה הם שני תקציבים, זהו תקציב אחד. אבל יש לנו קצת שהות ולחפש אותן התכניות של המשקיעים, שאולי תתאמתנה וזה יקל עלינו קצת. אבל יש להביא בחשבון לשנה הבאה את כל הסכום של 16 מליון ל"י. אבל אל נכביד על עצמנו השנה יותר מדי ולחשוב שצריך סכום של 10 מליון ל"י או 12 מליון ל"י. את הסכום של 6 מליון ל"י נוכל להשיג מהקופה הפנימית שלנו, מהתקציב של המשרדים. אם אני מוריד את תקציב הבטחון שבו אין לנגוע וכן התקציב של 700,000,000 ל"י לפיתוח והסכום של 1,000,000,000 ל"י לתשלום חובות, נשאר סכום של 4 מיליארד ל"י וממנו אני צריך לקחת סכום של 6 מליון ל"י. זהו פרומיל וחצי אחוז. זה לא יהיה לכבוד הענין אם נתווכח אם אפשר לקצץ מהתקציב או אי-אפשר לקצץ פרומיל וחצי. אני מציע לקבל את ההצעה.

שנית: יש מיד לחפש דרכים איך לממן את הסכום הדרוש לשנה הבאה לא מתוך תקציבים. יכול להיות שאם נתחיל בזאת, תוכל להתעורר תנועת מתנדבים גם בארץ גופא מעבר לכל ההיטלים שאנחנו מטילים. יש "מטורפים" כאלה. אולי ימצאו גם בחוץ-לארץ. זה יכול להקל עלינו. אם זה לא יהיה, נצטרך לחשוב לשנה הבאה על כל הסכום של 14 מליון ל"י. אני שוקל האם אפשר לעשות רביזיה ביוקר של הבנייה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בדיוק כך.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אני קצת התעוררתי אחרי דבריו של שר המסחר והתעשיה, כי נוכחתי שאינני היחידי שלא ידע את העניין.

שר השיכון ז. שרף:

אתה יכול להוסיף לעידודך גם את שר הפיתוח.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אם זכרוני אינו מטעה אותי, בונים 250 יחידות דיור בהמשך לתכנון הקיים לגבי תחנת המטרה.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

זה שונה.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

על השינוי הקיים הזה לא ידעתי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה רואה שמועדת שרים אין הדלפות.

שר המסחר והתעשיה י. ספיר:

גם אלה שהשתתפו בישיבה אינם יודעים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם אלה שהשתתפו בישיבה אינם יודעים?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

השר ספיר נעדר מהישיבה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כתוב "תוספת 250 משפחות תמוקם לא בגבעת המימשל,

אלא במקום המיועד לחברון עלית".

שר המסחר והתעשיה י. ספיר:

זה תורגם ושופר, יותר טוב מהתכנית הקיימת.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

בעיני זה נראה מוזר שהחלטה להקים את חברון עלית, שעל כך צריכה להחליט ועדת השרים לענייני בטחון ולא הממשלה. אני סבור שעל ענין כזה צריכה היתה להחליט הממשלה. השתתפתי היום בסיוורם וראיתי את השטחים. אין לי מושג היכן עומדים למקם חברון עלית. אני יודע שהיו ארבע אלטרנטיבות, ואף אחת מהן לא היתה טובה ביותר. עכשיו אני שומע שמקימים את השיכון במרחק של 500 מטר ממערת המכפלה. אין לי מושג איפה זה.

שר השיכון ז. שרף:

זה השטח האחרון שראינו.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוז:

דרום מזרחית.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

הייתי בטוח שכל הויכוח שהתעורר עכשיו הוא מסביב ל-250 יחידות דיור שצריך לשקם אותן בהמשך לשיכון הקיים. אם ההחלטה היא לבנות בשטח, שהוא למעשה התחלה של קרית חברון עלית, הריני מתפלא קצת על אלה הסבורים שאם מדברים כאן על סכום של 20 מיליון ל"י, שאפשר לעשות זאת בסכום הפחות מזה. יש הבדל גדול אם מקימים על השטח המצומצם, שחשבו כי שם אפשר לבנות את 250 יחידות הדיור או פותחים בזה שטח של 2800 דונם שבו ימקמו את זה. אני אז מטיל ספק רב אם המספרים שדובר עליהם פה, אם הם ריאליים, כי עצם התחלת פיתוח של שטח כזה אי-אפשר למדוד לפי מספר היחידות בכלל, כי אתה מתחיל לפתח דבר שלא יהיה בשביל 250 יחידות כי אם בשביל מספר הרבה יותר גדול.

ברור לי כי את ההוצאה הזאת אי-אפשר להטיל רק על משרד השיכון. אני קצת יודע את המצב בענייני שיכון אחרים, בעיקר מה שנוגע לשיכונים שהם מכוונים לא לעולים, אלא לאלה שלא היה להם מזל לעלות לארץ, כי אם נולדו בה והם צריכים עכשיו להשתכן באיזה מקום. איני מאמין שאפשר לעשות זאת ושהממשלה יכולה להחליט על כך. על-כן איני מציע את הצעתו של השר יוסף ספיר שנגיד כי זהו לשנה זו רק ענין של 6 מליון ל"י ועל-כן לא כדאי לעשות מזה ויכוח.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

לא התעלמתי מהעובדה ששיכון של 250 יחידות דיור דורש סכום של 20 מליון ל"י.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

אין זה ענין של 6 מליון ל"י גם בתקציב השני. זהו סכום הרבה יותר גדול, ואז אם אין מגדילים את התקציב, צריך להחליט שמקצצים את התקציב, את תקציבי כל המשרדים.

אחרי ששמעתי את דברי שר הבטחון אני מניח שחלק מההשקעות הדרושות בשביל להקים את המחנה הצבאי, סידור חשמל וכדומה - זה צריך להיות חלק מתוך התכנית של התשתית, כי אם מביאים חשמל, צריך להביא פעם אחת חשמל. כמה חשמל צריך שם? כך הבינתי משר הבטחון שצריך לסלול שם איזו דרך או שצריך לעשות איזו פעולה. איני מתאר לי שהפעולה הזאת של הקמת מחנה צבאי זמני, כדי לאפשר אחרי-כן את הבנייה לאזרחים, שזה לא צריך להיות מתואם עם התכנית הכוללת שאפשר לתאם, שככל האפשר לא תהיה הוצאה כפולה לתשתית.

שר הבטחון מ. דיין:

וודאי צריך תיאום. אבל המחנה שיעלה כעבור שבוע יעמיד גנרטור, כדי שמספר אזרחים יצטרכו לעבוד. יתכן שתהיה התנגדות של ערבים, צריך יהיה קודם כל להקים מחנה צבאי. טוב שבהתחלה תסתובב שם יחידה צבאית.

שר החקלאות ושר הבריאות ח. גבתי:

על כל פנים איני מערער על ההחלטה, אם כי לו הובאה הנה לא הייתי מצביע בעדה. אבל אני בעד זה שיטילו את התקציב הנוסף הזה על כל המשרדים, ששם אפשר לקצץ. זה פרט לבטחון ותשלום חובות.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

תשלום חובות זה לא משרד.

ראש הממשלה ג. מאיר:

חובות היה טוב להוריד, אבל אין אפשרות.

השר ו. שם-טוב:

כמה הערות לענייני המימון אולם לפני זה אומר: ההתנגדות שלי לכל הדבר הזה אינה רק תקציבית. יש לי התנגדות לענין מטעמים מדיניים, ויש מחלוקת בענייני התנחלות בחברון, והיא מחלוקת לגיטימית. איני סבור שאפשר להטיל על אותו חלק של הכוחות הפוליטיים בארץ המתנגדים להתנחלות בחברון - אי-אפשר להטיל עליהם שתיקה בענין זה. היה מאמר מערכת ב"הארץ", שאיננו שובך של יונים, שהאריך בענין זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כאשר אתה אומר לי "הארץ", נגמרו אצלי כל הארגומנטים.

השר ו. שם-טוב:

לא אמרתי זאת כדי שזה ישכנע אותך. יודע אני מה משקלו של מאמר ב"הארץ" בעיני כולם. אבל יש חלק בציבוריות שרואה את זה בחומרה.

אני לא הייתי מכריז שהקמת 250 יחידות דיור

בחברון זוהי חסימת הדרך לשלום. לא הייתי רוצה שהדרך תהיה חסומה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:
ואם היא חסומה, הרי לא בגלל זה.

השר ו. שם-טוב:

אני חושב שהיא חסומה, אבל מה לעשות? אבל אני וחברי ועוד רבים בארץ חושבים שזהו צעד שלא צריך היה לעשותו, שזה מעורר חשדות ופחדים על סיפוח שטחים, שזה מתנגד להצהרה שאנו הולכים למשא-ומתן ללא כל תנאים ושכל האופציות פתוחות. את זאת אנו חייבים לומר גם לציבור. אם אחרי כן תחנת רדיו ערבית תצטט אותנו, אין אנו יכולים לשתוק. אנו צריכים לומר מה שאנו חושבים שצריך לומר.

לגבי התקציב: זהו פרוייקט שצריך לעלות בין 20-30 מיליון ל"י ושום חישוב אחר לא יוכל לסתור את העובדה הזאת. וסכום זה יהיה אם נוסיף את ההוצאות שיהיו על חשבון תקציב הבטחון. אני מרשה לעצמי לומר איני מאמין בבנייה להשכרה באותו אזור.

שר הבטחון מ. דיין:

אם זה היה טוב לא מבחינה מדינית, אלא מבחינה כלכלית, זה היה כדאי?

השר ו. שם-טוב:

מבחינה כלכלית זה היה כדאי לא רק שם, אלא בכל המדינה.

שר הבטחון מ. דיין:

אפתיע אותך ואביא 100 בעלי בתים לחברון.

השר ו. שם-טוב:

תיתן לו ביטוח וערבות נגד סיכון פוליטי ושכר דירה ריאלי והלוואות למימון מתקציב המדינה, אז יילך לשם. אבל אם אנשים אלה ישקיעו מהונם, היה זה משנה מבחינה תקציבית. תחילה תיתן לו את כל הסיכון, אבל בסופו של דבר זה יהיה על-חשבון תקציב המדינה.

אני מתנגד לכך שמימון הפרוייקט הזה בסכום של 20 מיליון ל"י יוטל על כל המשרדים. על חשבון מי זה יילך? לכנסת נצטרך להביא הצעה על העברת סעיף. על איזה תקציב תטילו זאת? אני שומע שאנחנו חייבים עכשיו לצמצם את העליה, כי אנו מפגרים בבניית יחידות דיור. היום קראתי חומר על זה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שאנחנו נצמצם את העליה?

השר ו. שם-טוב:

אנשים מארצות-הברית שהיו רשומים לעליה מתחרטים ומעכבים את עלייתם כי אומרים להם שיש פיגור בבניית דירות.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

מי אמר את זה?

השר ו. שם-טוב:

היום יש ב"הארץ" מאמר על כך.

השר ז. שרף:

לא כל מה שכתוב ב"הארץ" אינו נכון. כותב זאת אדם המבין בענייני עליה, מומחה לעליה ושיכון.

השר ש. פרס:

איש מהתאחדות עולי אמריקה.

השר ו. שם-טוב:

אלה המטפלים בעליה מארצות-הברית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני יודעת שאנחנו יוצאים מכלינו כדי להגביר את העליה, ולא חשוב מניין. ואם אין דירות, לא צריך לעשות דברים בלתי אפשריים כדי להביא עוד מאות משפחות ועוד מאות משפחות?

השר ו. שם-טוב:

אני יודע שאנחנו יכולים להביא עוד 200 ועוד 300

משפחות.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

הפרסום הזה הוא של התאחדות עולי ארצות-הברית וקנדה. אמנם יש ארצות שמהן העליה קצת ירדה. אבל העליה מארצות-הברית היא בקו של עליה, אם כי קו קל.

השר ו. שם-טוב:

כשדנו על קיצוצים בתקציבים, באת והתרעת שהתקציב צריך להכיל בנייה לעוד אלפי עולים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

ואם אלה שילכו לשם יהיו עולים?

השר ו. שם-טוב:

שמעתי מניין הם. איני מניח שעולים יעלו ישר

לשם.

שר המטרה ש. הלל:

יתפנו הדירות של אלה שילכו לשם.

השר ו. שם-טוב:

לגיטימית אני רוצה לדעת איזה סעיפים נקצץ כדי

לממן את הפרויקט הזה.

ישנה אפשרות שניה שנקצץ את תכנית הבנייה גם בירושלים. גם פה חסר כסף. מצד אחד ישנה תכנית של עדיפות לירושלים - אני מבין אותה - מצד שני איננו מבינים כמה אנחנו מפגרים פה בבניה. תחליטו שאתם מאיטים את קצב התפתחותה של ירושלים כדי להקים את השיכון בחברון.

אני מצטער מאוד ששר השיכון לא הקדים את הסקירה שלו כדי שתשמעו כי יש לזה השלכות גם על הנושא הזה.

שר השיכון ז. שרף:

ביקשתי שיתנו לי את האפשרות לכך.

השר ו. שם-טוב:

תשמעו מה המצב עם השיכון הסוציאלי ומה המצב עם השיכון לזוגות צעירים ומה המצב עם חיילים שיחזרו הביתה אחרי שלוש שנות מלחמה ואם אין להם לאן ללכת, אין להם אפשרות להתחתן והם יצטרכו לחזור לדירה של 45 מטר מרובע של משפחה גדולה. אני מתנגד להצעה גם מסיבות מדיניות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא אכנס עכשיו לויכוח על בעיות מדיניות. צריך להתייחס לדבר כפי שהוא עומד. פתחתי בזאת ששר השיכון הודיע שעל-חשבון תקציב אין הוא יכול לעשות זאת ושסכומים הנחוצים לכך מוכרחים לבוא מכל יתר המשרדים. מדובר על רבע אחוז מתקציב השנה.

שר השיכון ז. שרף:

חצי אחוז על כל הסכום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל אתה לא תוציא יותר השנה.

השר ו. שם-טוב:

הוא צריך להתחייב על כל הסכום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני יודעת מה שאפשר לעשות. והנה אתה אומר - איני אומרת שאתה עושה זאת בכוונה - שזה במקום ירושלים ובמקום הבאת עולים ושצריך בגלל זה להפסיק את העליה. ואת כל זה אתה בא ומטיל על 250 משפחות. להטיל על אלה את הציונות ואת חוסר הציונות, זה יותר מדי.

השר מ. דיין:

אתה יכול לבוא ולומר שזה יכול לבוא במקום הפצצות עמוקות. כל הפצצה עמוקה עולה 10 מיליון ל"י.

השר ו. שם-טוב:

לא התנגדתי להפצצות עמוקות.

ראש הממשלה ג. מאיר:

כמו כן אפשר להתנגד להקמת 250 יחידות-דיור בחברון ואפשר להתנגד אפילו להקמת יחידת דיור אחת בחברון. אבל ביחס ל-250 יחידות הדיור בחברון, הרי ההצעה היא שהתקציב הדרוש לכך השנה לא יבוא על-חשבוננו של אף עולה אחד מאיזה מקום שהוא ולא על חשבון יחידה אחת בירושלים.

השר ו. שם-טוב:

למה לנו לעשות את המלאכה קלה? אני חולק על דברי שר המסחר והתעשייה שמדובר על הוצאה של 6 מיליון לירה. מדובר על הוצאה של 30 מיליון ל"י. אם משרד השיכון יתחייב ויחתום חוזה עם הקבלן, אנחנו מוכרחים לומר לו מניין לקחת את כל הסכום.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אבל לכל הדעות אין זה סכום של 30 מיליון ל"י השנה ואין מטילים את כל הסכום על משרד השיכון. אבל אפשר להתנגד ומותר להתנגד.

השר ו. שם-טוב:

אבל אפשר לשאול: מאיזה משרדים יקחו את הסכום ומה יקחו מכל משרד ומשרד?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא יקחו מהמשרד שלך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יקחו מתקציבי כל המשרדים פרט למשרד הבטחון וסעיף תשלום חובות. יקחו רבע אחוז כדי להגיע לסכום של 10 מיליון.

השר ו. שם-טוב:

אבל רשאי כל משרד לשאול את הפרטים כדי שידע מניין יקצין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

וודאי שמותר.

שר השיכון ז. שרף:

לא אכנס לגופו של ענין. אני רוצה רק להעיר לדבריו של השר לנדאו. הוא דיבר אתי על ענין ההוצאה ואמר לי: סמוך עלי, אני מהנדס.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

לא זאת אמרתי. אמרתי: בדקתי את הענין עם בעלי מקצוע.

שר השיכון ז. שרף:

אני רק יכול לומר מה שלמדתי בשלושה בירורים בלתי-תלויים זה בזה. בררתי את הענין עם יהודה תמיר, עם מישו ממשלה ושרד השיכון ועם מישו מחברת "שיכון ופיתוח", שיש להם חשבונות משלהם. בתוך השנה הזאת, כדי שאפשר יהיה לעלות על השטח, צריך לעשות את הישור, שזה לוקח בערך ששה חודשים, בניית היסודות והמקלטים. זוהי הוצאה של 8,000 ל"י ליחידה. כך זה גם עולה בירושלים. אם נתחיל להכין בשביל מאה יחידות, וודאי לא

נפסיק ונמשיך. על זה אנחנו צריכים להתחייב ולהוציא בתוך שנת התקציב הזאת. אחרי-כן לגבי עצם הרכבת הבתים אנחנו צריכים לעשות חוזה עם אחד המפעלים הטרומיים. הם כאלה שבזמן עשיית החוזה צריך לשלם להם חלק מהסכום. למעשה רוב המפעלים האלה, אם לא כולם, אין להם הון עצמי ולמעשה נצטרך לממן את הייצור בתשלומים עד שהם מגיעים לסוף ההרכבה. אולי זה לא יהיה בדיוק 10 מיליון ל"י השנה, אולי עשרה מיליון וחצי או תשעה מיליון וחצי, בכל-אופן זה כבר השנה יהיה הרבה יותר מאשר 6 מיליון ל"י.

הערה נוספת: בכל החשבונות האלה לא כלול שום חשבון על אזור תעשייתי שהוא מוכרח להיות מתוכנן באיזה שטח נוסף. ואם רוצים יחד עם המשתכנים להביא לשם מלאכה או תעשיה, צריך לפתח את השטח ולבנות מבני-תעשיה. פיתוח השטח היה עד עכשיו בתקציב משרד השיכון, אבל השנה אין לנו כסף לזה. מבני תעשיה זה, איפוא, ענין למשרד המסחר והתעשיה.

ועוד: אין להעלות על הדעת שייכנסו 150 משפחות לדירות ולא יהיה מיד באותו יום ממש גן ילדים ובית-ספר במקום. אין זה ענין שאפשר לפתחו אחרי זה. נניח שאת תלמידי בית-הספר התיכון יסיעו לירושלים, אבל גן ילדים ובית-ספר יסודי מוכרח להיות מיד במקום. צריך לקחת בחשבון את כל הסכום להוצאה זו.

איני יודע עם כמה קבוצות נפגש שר הבטחון. נפגשתי עם גולדשטיין. אנשיו מוכנים להשקיע 2 מיליון לירה משלהם בתנאי שיקבלו הלוואה ב-8% לעשרים שנה. אנחנו נותנים הלוואות כאלה למשקיעים מחוץ-לארץ.

אשר לענין השכירות, הממשלה תשכור, תשלם חודש חודש, תיתן התחייבות לחמש שנים, והממשלה תגבה שכר דירה כפי שתגבה.

שר הבטחון מ. דיין:

עם אלה שדיברתי אתם לא דובר על הלוואה. דובר על תשלום שכר דירה ריאלי בהתאם להשקעה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

אני רוצה להסביר לשר החקלאות היכן חל כאן המפנה. בועדת השרים לעניני בטחון, שהוסמכה על-ידי מליאת הממשלה לדון בענין ולהחליט על-דעת הממשלה, הועלה הרהור בעקבות הסקירה של יהודה תמיר שאמר כי כדאי כבר לבנות את 250 המבנים החדשים לא ברציפות עם מחנה המימשל המקומי, אלא במקום שעשוי להיות מיועד להקמת קרית חברון. שנית: לפי הצעת מספר שרים הוחלט שבאשר לקריה כולה, תחזור הממשלה ותדון לאחר שהתכניות תהיינה מוכנות. יש החלטה להכין תכנית מיתאר.

שר המסחר והתעשיה י. ספיר:

זה יקח שנתיים.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

אני חושב את זה להגיוני. הנסיון מלמד שאחרת תהיה אי-נוחות בטיפול בקבוצות שונות של מתנחלים.

השר י. גלילי:

תוסיף כי באמצע באה ההצעה של שר הבטחון.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלוץ:

עמדתי לומר זאת. איני יכול לומר שני דברים בבת-אחת. אם נחליט, כפי שאני מאמין, על הקמת הקריה בלאו-הכי, הרי הנקודה של 250 יחידות דיור תהיה התחלה טובה.

שנית: כאשר שר הבטחון העלה את הרעיון על הקמת בסיס צבאי, אמר שאין הוא מביא זאת לאישור, זה בסמכותו של משרד הבטחון. אבל כיון שהיום אמר שר הבטחון שהוא רואה זאת כתנאי, אני מציע לא לעשות זאת כתנאי. אני אשמח מאד אם יהיה שם בסיס צבאי - זה הגיוני - גם אם זה יהיה במקום גוש-עציון.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רואה את זה כתנאי לשטח סגור, כדי שיהיה בסיס לאמונים, אבל לא תנאי לישוב אזרחי שיהיה בסיס צבאי. אי-אפשר לעשות אמונים אם אין שטח סגור.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

הכיסוי הצבאי נוח לנו גם מבחינת החוק וגם מבחינת יחסי ציבור. אני רוצה לומר שעד היום לא נתקלתי בביקורת מיוחדת בעולם על ההחלטה שלנו בענין זה. היא תבוא אולי סוף סוף בעקבות הנאומים השליליים בישראל. אבל עד עכשיו לא נתקלנו בביקורת מיוחדת בעולם. לא הייתי מזדעזע אילו היתה כזאת. אבל עד עכשיו לא היתה. אם כי אנחנו מדברים כבר בענין זה מספר שבועות.

משהו לגבי המימון. אני בכל-זאת מציע לדבוק בהחלטה המקורית. אני מציע שהאחריות לבנייה תימסר כמובן למשרד השיכון, שהוא ערוך לבנייה בכל חלקי הארץ. אני מציע שיחידות השיכון האלה, שתבניה במימון ממשלתי, תעשינה מתקציב משרד השיכון על-חשבון בניית שיכונים במרכז הארץ, על-חשבון שיכון עירוני נאמר בין חדרה ועד לרחובות או נס ציונה, לא לפגוע בבנייה לא בירושלים ולא בהתיישבות ולא בערי פיתוח. בסך-הכל מדובר בתקציב ענק. נדמה לי שהוא התקציב השני בגודלו. הוא עבר כבר על תקציב משרד החינוך והתרבות.

צדק שר השיכון שיש מספר מוסדות שיש להקיםם בד בבד עם הקמת השכונה, למשל גן ילדים ובית-ספר יסודי. את זאת יצטרך משרד החינוך והתרבות לממן מתקציבו דרך משרד השיכון. אנחנו עובדים יחד. כך ינהג כל משרד ממשלתי אחר.

שר השיכון ז. שרף:

אתה יודע כמה כסף יש לשיכון במרכז הארץ?

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כמה שיש, אני מציע להוריד מזה סכום ל-250

יחידות דיור אלה.

אני תומך בכל לב בהצעה שהשמייע שר הפיתוח ושדיווח על ראשית הפעולה בשטח היום. אנו מאמינים שיימצאו כמה יהודים שיבנו יחידות דיור ומפעלי מלאכה - דברים גדולים ולא גדולים. אבל כפי שאמרתי בכנסת, הממשלה אינה מתנה בזאת את התחייבותה היא. אם יימצאו גורמים שיהיו מוכנים להשתתף בתנאים שפירט אותם משה דיין, אני מציע לקבל אותם. בועדת השרים לענייני בטחון קיבלנו עלינו לגבי כל פעולה יהודית בשטחים, לעשות את עבודת הפיתוח והתשתית, דברים אלמנטריים שונים גם במקומות אחרים.

בשעתו, לפני שנה, ניהלתי משא-ומתן עם שתי ישיבות חשובות בארצות-הברית שחשבו על הקמת סניפים בחברון עצמה. אבל לא יכולנו להביא את הדבר לידי גמר, כי לא ידענו מה תהיה החלטת הממשלה. צריך עכשיו לחדש את המגע איתן. עם אחת הישיבות חידשנו את המגע לפני עשרה ימים. אני מאמין שהגורמים הדתיים בעולם ימצאו ענין רב בחברון. איני מוציא מלכתחילה אפשרות שתהיינה יזמות פרטיות בכיוון זה. איני מציע להטיל מס עובד על כל המשרדים, אלא כל משרד יממן את חלקו.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה לומר לפרוטוקול דבר שלא מעלה ולא מוריד. לא הצבעתי בשום מקום "נגד וגם לא" בעד. אולם קראתי לפחות חצי תריסר פעמים בעתונים וזאת כדי "לשבח" אותי - כי הצבעתי נגד.

שר השיכון ז. שרף:

צרפו גם אותי, אף כי לא הייתי נוכח בזמן ההצבעה ואף כי אינני חבר הועדה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני חושב שגם אני לא הייתי בהצבעה, אבל גם אם השתתפתי בישיבה, לא הצבעתי לא בעד וגם לא נגד. אני אומר זאת לפרוטוקול גם משום הדברים שאומר בהמשך. אני יודע שהעניין הוכרע פעם והוכרע פעמיים. שר החינוך והתרבות התחייב בפומבי להביא את העניין - ואינני זוכר בדיוק את הפרטים, אולם אינני צריך לדאוג לאחרים. אני מדבר עתה על עצמי. ביום ו' או ביום ד' קראתי שוב כל מיני "תשבחות" על כך שהצבעתי "נגד".

ועכשיו לגופו של עניין, וקודם-כל להצעת שר הבטחון. עשיתי חשבון. תרגמתי את מה שאמר על עניין היהודים שרוצים לבנות וכו'. אם דירה עצמה עולה 40 אלף לירות - בוודאי ירצו השקעה זאת לעשרים שנה, עם 5,000 לירות לשנה ריבית ואמורטיזציה, אם לא ירצו להרוויח שום דבר. ואולי ישנם אנשים שירצו לעשות זאת. אולי ישנם אנשים שלא יקחו זאת על-חשבון הממשלה, אלא במקום אחר. מדובר בסכום של 10 מיליון לירות בערך. אולי יימצאו אנשים כאלה, אולם אני רוצה לדבר על מה שמובא לכאן.

צריך הייתי, על-פי התחיבות של ראש הממשלה ושלי לועדת הכספים של הכנסת - וועדת הכספים תובעת מן הממשלה תביעות שונות - להכניס קימוצים בתקציב בסכום של 50 או 100 מיליון לירות, והיה מי שנקב אפילו בסכום של 200 מיליון לירות. עניין זה צריך להיות מובא לדיון בשבוע הבא. כאשר מדברים על קימוצים בשורה של דברים, צריכים לקחת בחשבון גם את העניין הזה.

שנית, אני מבין שראש הממשלה ושר הבטחון התחייבו לעשות משהו בצפון בעניין ביצורים. גם לזה נצטרך למצוא כסף, וזה בנוסף ל-13 מיליון לירות שהם לבטחון. לא אתם תצטרכו למצוא, אלא השולחן הזה יצטרך למצוא את הכסף לכך.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא התחייבתי לשום דבר.

שר האוצר פ. ספיר:

אמר לי תת-אלוף ליאור שיש הסכמה להוצאה של 43 מיליון לירות בצפון הארץ.

ראש הממשלה ג. מאיר:

שיש התחייבות?

שר האוצר פ. ספיר:

כן. כך הבינותי ממנו בשיחה טלפונית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מתי התחייבתי בסכום של עשרות מיליוני לירות ללא שר האוצר? לא עשיתי זאת לא בצפון, לא בדרום וגם לא במרכז.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני נכנס לצד הפורמלי. אני מוכן לבדוק זאת שנית.

(לאחר בדיקה נוספת)

בקשר לדברי קודם לכן, בררתי את הנקודה. כאשר דובר, לפי דעת הרמטכ"ל כי לביצורים האזרחיים בצפון דרושים - נוסף ל-14 מיליון לירות הנמצאים בתקציב - עוד 30 מיליון לירות...

ראש הממשלה ג. מאיר:

על זה לא היה ויכוח. הויכוח היה על כך שאמרת כאילו אני אישרתי זאת. על זה שאנו צריכים את הכסף הזה - על כך אין ויכוח. את הרשימה הזאת אני מכירה.

שר האוצר פ. ספיר:

אם כך, לא הבינתי, ואני מבקש סליחה.
עכשיו ברצוני לפענח מה אומרת ההצעה שבפנינו.
אינני מדבר לגופו של ענין, אבל כדי שנדע על מה אנו מדברים - הבינתי שהמחנה
הצבאי, לולא הלכנו לענין הזה, לא היינו הולכים להקימו עכשיו.

שר הבטחון מ. דיין:

זה נכון. בעקבות דברי סגן ראש הממשלה - אם אין
צורך חיוני בזה, אני אהיה שמח גם בלי זה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני זכרתי שעמדנו להקים מחנה בגוש עציון. אז
במקום להקים אותו שם - נקים אותו כאן.

שר האוצר פ. ספיר:

אני לא מציע שיסוגו מן הענין. אני רק מפענח את
הענין שהונח כאן על השולחן. המחנה הצבאי דורש הקצבה של 10 מיליון לירות
בערך...

שר הבטחון מ. דיין:

לא נקבתי בסכום. אינני יודע. גם אין שום
הצעה קונקרטית. איש עוד איננו יודע זאת.

שר האוצר פ. ספיר:

הבינתי נכון את שר האוצר, כי זה אותו כסף,
מאותה הקופה, גם אם הוא אינו מבקש זאת עכשיו. הענין הזה צריך לעלות, כפי שאני
מבין, 20 מיליון לירות, אם אין מדברים על שום דברים שיש להם אופי של התחלת
ישוב, משום שהתחלת ישוב תובעת גם המשך.

דובר פה על המשרדים ואינני נכנס עתה לחלוקה
איזה משרדים. אבל אם אומרים: הכל פרט לחובות ולבטחון - כל אחד מן המשרדים
יצטרך להקציב לפי חלקו. אם יתקבל העקרון הזה - אינני בטוח אם זה יהיה רבע
אחוז או יותר. בכל מקרה, יצטרכו אז להוריד את האחוז שייקבע, וכל זה בנוסף
לבעיות שאנו עומדים בפניהן.

אם אני לרגע מוריד את ענין הביצורים, למרות
שאני מבין שנפלה ההכרעה בועדת החוץ והבטחון, והודיעו על כך גם מעל במת הכנסת,
וזאת בנוסף לכל הקשיים הכספיים הנוספים על אלה שישנם - אני רוצה לומר:
בינתיים עברו כבר שלושה חודשים, והדבר עוד יותר חמור והוא הולך ומחמיר. אני
מחפש את האדם שיתן ביטוי לדברים ולמצבנו, את מצבנו הגדירתי בכל מיני
הזדמנויות. היו מספיק אנשים אשר אמרו לי שאולי זה לא טוב, ומשום כך אני נזהר
וגם נדרתי לא לדבר בשום מקום על כך, על מנת שלא יצטוו אותי. אבל כאן, על-יד
השולחן כאשר מדברים על חביון, מותר לי לדבר גם על זאת.

הטלנו על כל הציבור עול כבד מאוד, אשר החל מחודש
מאי יתחיל להרגיש אותו. עשינו את העול הזה, הפעם, קצת יותר סוציאלי. הוא ללא
ספק יביא שוק לציבור. אני יודע שאנשים כל פעם לפרוץ את המעגל. אני מקבל
מברקים מאברמוביץ ואחרים, וגם מהתאחדות בעלי התעשייה, בהם אומרים לי כי העול
שהטלנו, הכל יחד, יגרום לכך שיהיו עצמאיים שיצטרכו לשלם פי שניים או פי
שניים וחצי יותר מכפי ששילמו בעבר. אמנם ראש הממשלה ביקשה שלא נקשור שום דבר
לאחרים, ואני גם לא קושר זאת. אבל הייתי עושה לעצמי ולכם עבודה קלה לו לא
הייתי אומר את הדברים. לי יש מספיק הזדמנויות כאלה - כאשר מדברים על
תוספת תקציב, כי על הפחתת תקציב לא מדברים אף פעם - לי יש מספיק הזדמנויות
לומר בפני איזה זעזועים חמורים ובפני אלו מצבים אנו עומדים ונעמוד יותר
ויותר, וזאת תוספת. אין זאת הורדת לבנה מהגב, כי אם תוספת לבנה. על הלבנה
עצמה אינני מדבר. אני נגד תוספת הלבנה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מצטער מאוד שעלי להביע צער רב על אופן הדיון
והויכוח סביב לבעיית השכונה בחברון. אנו נמצאים כבר לאחר ההחלטה. זוהי
החלטה שאני חושב אותה לחשובה מאוד ולחמורה מאוד. חמורה - לא בגלל הבעיה
התקציבית. אינני חושב עצמי כמי שניגש לבעיה באופן אישי בקלות דעת. אני יודע
שכמה בעיות כרוכות בענין הזה, בעיות בטחוניות ומדיניות. הבעיה התקציבית
איננה הבעיה החמורה ביותר בענין הזה. יכולתי להבין את הדיון שהתקיים, דיון

מאד מעמיק, לפני שנתקבלה החלטה. וסביב לזה מספרים היום גם בציבור כל מיני סיפורים. בין היתר מספרים על כך ש-2-3 שרים של המפד"ל היו נגד, ואין לזה כל שחר. כל שלושת השרים הצביעו בעד.

שר הבטחון מ. דיין:

אינני רואה שהיה אף שר אחד בעד, לפי הרשימה

הזאת.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מבין את כל הויכוח שהתקיים לפני כן. אבל לאחר שנתקבלה החלטה - אין צורך להטיל עלינו פחד כזה. אבל לגופו של ענין, בקשר להחלטה...

ראש הממשלה ג. מאיר:

לצערי הרב זה קורה עם כל אחד מהשרים. לכל שר יש דעה. אם נתקבלה החלטה נגד דעתו זה לא מונע ממנו, בהזדמנות הנאותה ביותר, לחזור על דעתו.

השר ו. שם-טוב:

זה לא היה במליאת הממשלה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה לא צריך היה להיות כי הענין נמסר להכרעה לוועדת השרים לענייני בטחון. אבל אצלנו זה לא חשוב. כל זמן שדעתו של שר פלוני לא נתקבלה - ואין זה משנה כל כך לצורך זה מי השר שדעתו לא נתקבלה - אנו דנים על כך מחדש. זה לא מעניין אם נתקבלה החלטה נגד דעתו. מעניין רק אם ההחלטה נתקבלה על דעתו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מותר לי לומר שאני חושב שזה לא מקרה כי אלה המצדדים בהקמת השכונה לא רואים את הבעיה התקציבית כבעיה כל כך חמורה. ואלה שמתנגדים לענין מטעמים אחרים, רואים צל הרים כהרים. נדמה לי שדווקא בשטח זה של הקמת השכונה, הצעת שר הבטחון בדבר הצירוף שבין המחנה לבין השכונה, מקל על הענין.

כדי לקצר בדברי אני רוצה לומר שמשדד הדתות, מתקציבו ומחוץ לתקציבו, עד היום משתדל לעזור להתנחלות בחברון.

שר הבטחון מ. דיין:

"מחוץ לתקציבו" זה נקרא - על-חשבון תקציב משדד

הבטחון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שר הבטחון יודע שמראשית הישוב בחברון אנו מנסים לעזור גם מהכנסות אחרות לגמרי, גם לא מתקציב משדד הדתות וגם לא מתקציב משדד הבטחון.

ראש הממשלה ג. מאיר:

על-חשבון בית הכנסת בכפר עציון.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אמרו לי שמקובל שלשאלתה עונים בכתב. לכן גם עניתי בכתב. משדד השיכון יתרום את חלקו כפי שיושט עליו וכך כל משדד אחר. ולגבינו, שוב, בין מתקציבי ובין לא מתקציבי. אולם ישנם שלושה דברים שבהם אני מעוניין באופן מיוחד: בבית הכנסת, בבית-המדרש, ישיבה וענין המקווה, שהוא דבר חשוב בשביל ההתיישבות הזאת. נעשה מצדנו כל מה שבידינו כדי להחיש את הקמת ההתנחלות הזאת ונתרום להקמתה.

אני יודע יפה מאד שהחלטה זאת הינה החלטה חשובה, זה ענין חשוב ביותר, ויש לה נימוקים לכאן ולכאן. אבל משהוחלט על כך, סבור הייתי שכל שרי הממשלה צריכים לקבל זאת עליהם באהבה ולא להכביד על לבנו בענין זה, ואני מקווה שנצליח.

השר א.ל. דולצ'ין:

כאשר מדברים על עניני תקציב, אנו נמצאים במצוקה, ללא כל ספק, לגבי כל ענין. בטוחני כי כאשר נשמע את הסקירה של השר פרס, שאינני מכיר אותה, נתווכח כי היא גם כן קשורה בוודאי עם כסף. אני באופן אישי מודיע מראש שאצביע בעד פעולה כלשהי לגבי הפליטים. אבל גם לענין זה נצטרך לדאוג לכסף. אני בטוח שנצביע בעד התכנית שמביא השר פרס, ושוב נעמוד בפני בעיה תקציבית.

אני מבין לרוחו של שר האוצר כאשר הוא אומר שאנו נמצאים במצוקה. נכון. אנו במצוקה. אני יכול לראות שמחה גדולה אם מישור יודיע שיביאו השנה עוד חמישים אלף עולים נוספים. נבנה שיכונים עבור חמישים אלף יהודים אם יבואו, נגיד, מברית-המועצות. אין לי ספק שנעשה את זה. משום כך אני אומר, שאנו צריכים לראות את הדברים בפרספקטיבה הנכונה.

אני מבין לרוחם של אלה המתנגדים לענין הזה, אבל ההכרעה נפלה, ולפי דעתי היתה זאת הכרעה חשובה מאד, החששות שלי יוצאות מגדר הכסף. אין לנו כסף לענין הזה.

לגבי ההכרעה - הייתי מקבל את הערכת משרד השיכון. לא 6 מיליון לירות וגם לא ההבטחות הטובות של שר הפיתוח. גם לא הייתי בונה על ההבטחות שקיבל שר הבטחון, אם כי אני מאמין שקיימים יהודים ויימצאו יהודים אשר יהיו מוכנים ללכת לענין הזה, אבל לא בשלב זה.

שר הבטחון מ. דייין:

אבל זה כדאי או לא כדאי?

השר א.ל. דולצ'ין:

זה כדאי. ותיכף אתייחס בקצרה גם לענין הזה. כל מה שאנו מבקשים זה הגיבוי המדיני והבטחוני שכדאי לתת להם, כי זה אותן דבר עבורנו. יש יהודים הרוצים להשקיע את הכספים בתנאים אלה...

שר הבטחון מ. דייין:

הם אינם רוצים, אני יורד לחייהם, ואז הם אומרים: רק תעזוב אותנו.

השר א.ל. דולצ'ין:

אני מציע לקבל את הערכת שר השיכון כי הדבר יעלה 20 מיליון לירות. יתכן שיהיה יותר, יתכן שיהיה פחות. אבל הוא הדובר בענינים הללו. אינני מקבל מומחיות ממישהו אחר בעניינים אלה חוץ ממנו. הוא לא יוציא יותר ממה שנחוש, המומחים צריכים לשקול זאת. אין דרך אחרת. נוריד את הסכומים האלה מן המשרדים, כפי שהוצע על-ידי שר השיכון. אם מדובר על סכום כולל של 4 מיליארד לירות, פירוש הדבר, הורדה של כרבע אחוז מכל משרד, בשנה הזאת. כאשר נבטיח את הענין ונתחיל בפעולה, אין לי כל ספק, שהחלק השני של 10 מיליון לירות, נוכל לקבל בשנה הבאה מאנשים פרטיים וכל מיני גורמים אחרים. אבל לא הייתי בונה על הענין הזה עכשיו מבלי שנבטיח תחילה את היסוד. אני בטוח בדברים שאומר שר הבטחון. אני בטוח בדברים שאומר שר הפיתוח. אבל אינני מציע לבנות על הענין הזה בשלב זה. היום, אין זה מציאותי. ייתכן שבעוד חודשים או בעוד חמישה חודשים נעשה זאת. אבל קודם כל צריך לראות שהפעולה נעשית.

אני מציע שנחליט על הענין הזה, כפי שהוצע, ונחלק את התקציב בין משרדי הממשלה השונים. אני אפילו מוכן לכלול את משרדי בענין הזה. יש לקבל תוכניות ולבדוק את הדברים ולראות אם ישנם יהודים פרטיים

המוכנים להכנס לעיסקה הזאת. אבל אני שוב אומר: אפשר לראות דבר זה כאפשרי, אבל רק לקראת התקציב הבא.

שר החוץ א. אבן:

צפוי וטבעי שאומר כמה מלים על צורת הדיון

בסוגיה זאת.

לי נדמה כי מאחר שנפלה הכרעה, חובה עלינו לא רק להשלים עמה, אלא גם להגן עליה. ואני מעיד על עצמי כי כך עשיתי. אני חושב שיש גם למחייבים וגם למתנגדים ענין משותף לא לנפח את משמעותה המדינית והאיזורית של ההחלטה להקים 250 בתים בחברון. אני נגד ניפוח המשמעות המדינית של המפעל הזה. עובדה היא שהמין האנושי כולו לא נזדעזע מהרעיון שיהיו כמה יהודים בחברון. אולי אני מאכזב פה כמה חברים, אבל שום ממשלה לא פנתה אלינו, שום מאמר ראשי לא נכתב על הנושא הזה בחוץ-לארץ, וחבל מאד שהענין - שהוא במסגרתו הנוכחית בכל-זאת מוגבל ולא מחייב את העתיד - ייהפך לדיון עקרוני כל-כך סוער.

חוסר התגובה בחוץ לארץ נובע: (א) מהאופי המיוחד של חברון בתולדות עם ישראל; (ב) מצניעות המפעל; (ג) מהודעתו של סגן ראש הממשלה כי אין פעולה זאת קובעת את גורלו המדיני של חבל יהודה ומשום כך נציגינו מגינים - וזאת חובתם - על ההחלטה הזאת. הנימוק העיקרי הוא - שיהיה הגבול איפה שיהיה, הרי לא חוק הוא שהוא יוצר גיטאות סגורות ונפרדות זו מזו. יש גם אפשרות במאה ה-20 של גבול אשר יש אתו גם זכות מעבר וזכות מגורים מעבר לגבול, משני הכיוונים. פעם הבאתי את הדוגמה של ארצות הקהילה האירופית, ובכלל זה מקובל בעולם. על כל פנים, אני חושב שכך צריך להסביר את זה ובעיקר, אני מוסיף את הדגשתו של סגן ראש הממשלה כי זה לא מחייב אותנו לגבי השלום ולגבי המשא-ומתן. לפיכך למעשה נטלתי את רשות הדיבור.

דבר זה איננו מחייב אותנו לגבי עיר הקריה. אדם יכול להיות בעל הגיון ולהתייחס בחיוב או בשלילה למפעל הזה, ולא לקבל על עצמו שיחייב את הדבר הגדול שיש לו השלכות מדיניות ובטחוניות שונות לחלוטין. אם כן, אני מציע שנבחין בין לכתחילה ובדיעבד, והענין הזה הניתן להסברה ולהגנה - נסביר ונגן. אם כי אני חייב לומר שיש גבול גם לאירוניה. להטיל על משרד החוץ שהוא יממן את זה - זה קצת יותר מדי. אחרי ההסברה המזהירה שהצגתי, אני מציע תקציב נוסף כדי להסביר את הענין הזה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מוכרח לענות לאלון.

ישבתי עם שר השיכון ואני יודעת מה יש לו במרכז הארץ לשיכון במקום הבתים המסוכנים אשר סומנו להריסה ואשר אנשים עדיין חיים שם. או מה יש לו לזוגות צעירים. חייל החוזר מהצבא חוזר לא רק לעיירת פיתוח. מה נעשה לו אם הוא חוזר מהצבא לשכונת התקווה? או לאיזה מקום אחר בתל-אביב, בחדרה או ברחובות? מה נעשה אתו? עבור העונש שהיה שלוש שנים בצבא אסור לו לחזור למקומו ולרצות להשתכן שם ולהקים שם את ביתו?

ישבתי עם שר השיכון וראיתי שהמצב הרבה יותר חמור מאשר נראה לנו, ואני חושבת שאי-אפשר להטיל ענין זה על משרד השיכון. אין זה דומה לבניית מקווה או בית-כנסת. אלה הם מיליונים רבים. אי-אפשר להטיל זאת על משרד השיכון. זה יקשה במקצת על משרדים אחרים. אבל זה יהיה רק קצת. אבל אין זה אומר הטלת מיליונים רבים על משרד מסויים, על-פי ההצעה הזאת.

לדעתי, עלינו להצביע על דבר אחד: שהמיון של השיכון לכל הפחות לשנה הזאת, יוטל על כל המשרדים, פרט לבטחון וחובות. ההצעה הזאת אינה אומרת שהממשלה החליטה שהיא, ורק היא, תממן זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה לשאול בקשר לבסיס הצבאי, כי אם לא

צריך אותו - לא צריך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נגיע גם לזה. ההצבעה הזאת במילא תפתור את

הבעיה.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

כאשר יחייבו את המשרדים, יקחו בחשבון מה כל משרד משקיע בחברון כחלק מחלקו?

ראש הממשלה ג. מאיר:

לא נכנס עכשיו לפרטים. ישבו עם משרד השיכון ועם משרד האוצר וידיינו ויחליטו.

מ ח ל י ט י ם (ב-16 קלות נגד 1), בהמשך להחלטת ועדת השרים לענייני בטחון בסמכות הממשלה מס. 66/ מיום ד' באדר ב' תש"ל (12.3.70):

מימון המפעל בשנת התקציב 1970/71 יוטל על כל משרדי הממשלה, באחוז אחד מתקציביהם, פרט לתקציב הבטחון ותשלום חובות. מימדי ההשתתפות של המשרדים ייקבעו בתיאום עם משרדי השיכון והאוצר.

השר ו. שם-טוב:

אני רוצה להודיע לפרוטוקול כי לא הצבעתי, משום שאני מתנגד לכלל העניין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להגיד דבר שלא אגיד אותו בשום מקום בפומבי. זאת הערה כללית פילוסופית, אם לצטט איש אשר דיבר אתי לפני ימים אחדים.

יכול להיות ששכננו - ופה מדובר בעיקר בשכן הקטן - יש לו הרבה מה להפסיד אבל יש לו גם הרבה מה להרוויח. יכול להיות שאיננו מחוייבים לתת לו לשבת בשקט, כאשר יש לו פדאין, ויש לו עיראקים וסורים, ויש לו את כל הצרות שבעולם - וכל זה נגדנו. כלום אני מוכרחה לצאת מכלי להבטיח לו שגם אם מצב זה יימשך עשר שנים, חס וחלילה, אף סנטימטר לא יחסר לו? איפה כתוב דבר שכזה? אולי כדאי שיתחיל קצת להיות עצבני ויחשוב: הנה עוברת עוד שנה, עוברים עוד ששה חודשים - הוא גם כן מסתכן באיזה דבר. אולי גם זה איזה שיקול פוליטי, אם לא רוצים ללכת על-פי איזה דוקטרינה. הכל יכול מסביב להתפוצץ - אבל ישנה דוקטרינה. לי יש דוקטרינה? אולי יש איזה שיקול מדיני השקול יותר מהצעדים שלנו ודברים אחרים. אולי יתחיל להרגיש שאת ירושלים הפסיד. אגב, שם-טוב, אם יש דבר העומד בדרך לשלום - תאמין לי שאין כל השוואה בין 250 הבתים בחברון לבין ירושלים. אין כל השוואה. ובכל-זאת, על-דעת כל השולחן הזה לא יעלה על הדעת לוותר על ירושלים, ולא יעלה על הדעת לוותר על עוד איזה דברים שאלה שאתם צריכים לעשות שלום, אומרים: בלי זה לא בא בחשבון. מדוע הם עושים את כל זה? - כי בכלל אינם רוצים שלום. לעת עתה אין דרך לשלום, ועל כן אין דבר העומד בדרך הזאת. אבל בדרך כלל, אינני יודעת אם לא צריכים להביא לכך שה"ידיד הגדול" שלנו, המלך הקטן, יתחיל להתעצבן, אולי באמת אנו ניקח ממנו משהו.

את הדברים האלה אני אומרת לגבי אלה שאני שייכת להם, האומרים, כי כאשר יגיעו לשלום - ישנם דברים שנהיה מוכנים לוותר עליהם למען השלום. אני צריכה להוציא לו פוליסת ביטוח שאם גם ישלח מרגמות לגשר ולבית-שאן וכפר רופין עוד עשר שנים - אין דבר. הכל מובטח לו ולא ניגע בשום דבר? איפה כתוב דבר שכזה? על-פי איזו תיאוריה של שלום זה כתוב? אבל אתכם הסליחה, זה מחוץ לעניין.

לא אגיד זאת בפומבי ואני לא מציעה לאף אחד להגיד זאת. ולמען ה', לא להדליף זאת. לא אגיד זאת, כי יש לי איזה צנזורה פנימית מה אפשר להגיד בפומבי ומה אי-אפשר להגיד בפומבי, אבל בעיקר לא אגיד זאת בגלל תפקידי.

שר הבטחון מ. דיין:

בעניין המחנה הצבאי...

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה נכון.

עלי להביא לישיבה זאת עוד שני נושאים, ואני מבקשת לאפשר לי לקרוא לעוד ישיבת ממשלה השבוע, על-מנת לדון בנושאים שלא נגיע אליהם היום.

458. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז-1957

ראש הממשלה ג. מאיר:

איננו רגילים לשבח משהו אשר עושה עבודה טובה, לא עשינו זאת בעבר ואינני מתכוונת לעשות זאת עכשיו. אבל רק דרך אגב. בעבודה שעשה שר האוצר בשלושת השבועות שביקר בחוץ-לארץ, עשה דברים גדולים. אינני רוצה להעריך אותם עכשיו. מספיק לשמוע מאנשי חוץ-לארץ מה הם אומרים. רק אמר לי משהו דבר שלא עלה על דעתנו שאפשר לעשותו, שאפשר להביא יהודים לעשות משהו כזה כפי שהוא עשה. אבל בנוסף לכל הדברים האלה, הוא גם ניהל משא-ומתן עם בנקים כדי להשיג הלוואות בסכומים של עשרות מיליוני דולרים. גם הבנקים אינם עומדים בתור בענין זה ואומרים: אולי אתה רוצה הלוואה מאתנו? נתגלה סיכוי כי ההלוואות תינתנה אולם בתנאי אחד, לא סימפטי לנו - שהדבר יהיה סודי. אם איננו רוצים לקבל תנאי זה אנו יכולים להסתלק מן ההלוואה. לבנקים אלה יש פקדונות ועסקים עם חברות נפט ומדינות ערב והם אינם מוכנים - וזה לא יפה מצידם - לוותר על כל זה בגללנו. הם מוכנים בשקט ובצנעה לתת לנו הלוואה, אולם ללא פרסום.

אחת העיסקות האלה כבר נתפרסמה בעתונות. התוצאה מכך היא, שאותו בנק אומר: לא עכשיו.

שר האוצר פ. ספיר:

החוזה עמד להיחתם ביום ב' בשבוע שעבר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

על-סמך ידיעה שהתפרסמה ב"מעריב" פורסם הדבר ברדיו האמריקאי. מנהל בנק אומר: למען ה', כלום לא ייתכן שאצלכם יהיה איזה שהוא דבר בסוד. הערכות היתה בועדת הכספים של הכנסת, כי מוכרחים להביא זאת לשם. הבנק השני עוד לא הוזכר אבל הוא גם כן עצבני.

את כל הדברים האלה אמרתי כהקדמה להצעה, שנחליט - ואחר-כך ועדת החוץ והבטחון של הכנסת תחליט על כך - להטיל צנזורה על כל ענין מימון בינלאומי. דבר זה קשור עכשיו לבטחון. אי-אפשר לנתק זאת מבטחון. זאת הקדמה ארוכה להצעה זאת. לא חשוב הניסוח המשפטי, ברגע זה.

השר לקליות העליה ש. פרס:

אני מציע שהנוסח יהיה: שתוטל צנזורה על מימון צורכי הבטחון. זה נוסח יותר נבון מאשר מימון כל העניינים הבינלאומיים.

שר החוץ א. אבן:

יש מימון שידוע בציבור.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

מבחינת הניסוח, זה יותר טוב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הדבר יתפרסם ברשומות. הבנק יכול להגיד: אתה רוצה לבקש הלוואה - בבקשה, אבל לא לענייני בטחון. הדולרים האלה אינם איר-מארק. הוא לא ירצה לתת הלוואות אשר במפורש ייאמר כי הן מיועדות לענייני בטחון.

שר הדואר א. רימלט:

אני מציע להגביל את ההצעה הזאת לשנה אחת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בשנה הבאה יהיה כבר השלום?

השר פ. ספיר:

אני חייב להסביר את הענין. בקריאת בינים אמר השר אבן כי יש מימון הידוע לציבור. אם זה אקספורט או אימפורט, במידה ונותנים הלוואה לשם כך, הדבר מתפרסם. כאשר הבנק העולמי עומד לתת הלוואה, הדבר מתפרסם.

ביום שני שעבר עמדנו לקבל הלוואה, על-שם בנק לאומי אבל בערבות הממשלה, בסכום של 30 מיליון דולר מ"בנק אוף אמריקה". ביום א' פורסם העניין ב"מעריב" על-ידי אורי דן. הוא קשר את זה עם תכנית רוג'רס, וכל העסק הזה בוטל, לפחות לחודש ימים. וכפי שאמרתי, לא לנו ניתנת הלוואה, אלא היא ניתנת לבנק לאומי בערבותנו.

קבענו עקרונית עם "צייס מנהטאן בנק" כי נקבל מהם 60 או 70 מיליון דולר, אינני זוכר בדיוק את הסכום. בחוזה כתוב בפירוש שהלוואה זו אינה יכולה ללכת לצרכי בטחון. כך היה כתוב גם לפני 15 ו-20 שנה. גם העניין הזה היה ביום חמישי בעתונים, ובקושי רב ובתחנונים עכבנו את הפרסום, בעזרת מזכיר הממשלה, והדבר לא פרסום.

יש עניין שלישי: אנו נמצאים בתחילתו או באמצעו של משא-ומתן בין-ממשלתי, וגם כאן מדובר שזה יהיה אזרחי. הדבר הופיע ביום ו' בעתון "דבר" ללא הזכרת שמות המדינות המעורבות בדבר, אולם עתונאי אחד רצה לכתוב גם את שם המדינות. דבר זה היה הורס מיד את כל העניין. הצנזור מחק את זה. דבר זה גם כן אזרחי, לא בטחוני. היום מופיעה כתבה בעתון "הארץ", באותו הנוסח שהיה בעתון "דבר", וכל אחד מסוגל להבין מן הכתבה באיזה מדינות המדובר. אמרתי לדיסנצ'יק והתחננתי לאחר מעשה גם אצל גוטהולף: אם אגיד לך איזה דבר, שאתה תראה בזה שאני קורא אותך "בוגד" - מה היית אומר לי על כך? האם אינך מבין שמה שעושים כאן זאת חבלה? אבל יצר הפרסום וההתחרות בין העתונאים - אלה דברים קיימים.

אני מדבר כאן על שלוש הלוואות שהן פרטיות, אזרחיות.

לא הייתי בישיבה שהתקיימה בשבוע שעבר, אבל ראש הממשלה בוודאי סיפרה בישיבה מה שכתוב במסמך האמריקאי על הקרדיט לטווח הארוך. ביום ו' אחרי-הצהרים דיברנו עם הנציג האמריקאי כאן, עם השגריר. והוא אמר לי: נניח שאנו מתחילים לדבר על זאת, מדוע דבר זה מוכרח להיות מיד בעתון זה או אחר? דבר זה עושה את העניין נגדכם, הוא מקומם. ואני מספר לחברי הממשלה מה שנאמר לי לפני 42 שעות.

הברירה שאנו עומדים בפניה היא זאת: או לצאת עם כל הסיפור לעתון, ואז דבר זה עושה את הציבור לפחות מתוח בדברים שהוא צריך להיות בהם מתוח מאד - במטבע חוץ, כי זה לא ממלא את הקופה של מטבע החוץ, אלא מדובר באשראי של דולרים לתקופה של 5-6 שנים. עם רוקפלר מדובר על תקופה של 5 שנים. בנק אחד הודיע שהוא מוכרח לדחות את העניין לפחות לחודש ימים, משום שהסנסציה הזאת שודרה ברדיו בארצות-הברית מחוץ אל חוץ. הברירה האחת - לוותר על העניין הזה. מה אנו רוצים?

השר לקליטת העליה ש. פרס:

אם אפשר להטיל צנזורה על מילווה מסוימים, אני מפחד שתהיה ביקורת כאילו הממשלה מטילה איפול על כל עיסקותיה הכספיים.

שר החוץ א. אבן:

פרט למה שיותר. כך ייאמר.

שר האוצר פ. ספיר:

כל שבוע מתפרסם מאזן מטבע החוץ. בשום מדינה בעולם אין מפרסמים את מצב הרזרבות. אצלנו הדבר מתפרסם כל חודש, ובאותיות גדולות.

השר י. גלילי:

העובדה שיבוא שליח מיוחד, נמסרה לפרסום?

ראש הממשלה ג. מאיר:

שום דבר לא נמסר לפרסום.

השר י. גלילי:

אני שואל זאת, כי הדבר היה בעתונות.

מ ח ל י ט י ם:

א. לאשר פרסום צו כדלקמן לפי סעיף 23(ד) לחוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז-1957, לאחר אישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת:

"חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז-1957
צו לפי סעיף 23(ד)

בתוקף סמכותה לפי סעיף 23(ד) לחוק דיני העונשין, בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים), תשי"ז-1957, ובאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, מצווה הממשלה לאמור:
כל ידיעה הנוגעת להלוואות של גורמי חוץ לממשלת ישראל או למוסדות כספיים ישראלים, לרבות ידיעה בקשר למשא ומתן, התקדמותו ותוצאותיו מוכרזים כענין סודי לענין החוק האמור והוא במידה שלא הותר פרסומה על-ידי שר האוצר או מטעמו."

לאחר פרסום הנ"ל, יסמך שר האוצר את הצנזור הראשי לעתונות ותקשורת לפעול בהתאם.

459. פניית ד"ר נחום גולדמןראש הממשלה ג. מאיר:

אני מוכרחה להביא בפניכם דבר נוסף. חובתי להביאו לועדת השרים לענייני בטחון, אבל יש לי סיבה לחשוב שטוב יותר להביא זאת לכאן. אבל גם אנו יושבים כאן לסעיף זה ולסעיף הקודם, כועדת שרים לענייני בטחון.

בא אלי ד"ר גולדמן וסיפר לי סיפור די מרתק. זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים הוא נפגש פעם ואולי פעמיים עם הנשיא טיטו.

שר החוץ א. אבן:

פעם אחת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

בפגישה זאת טיטו אמר לו, מדוע לא ייפגש עם נאצר? אני מבינה שתשובתו של גולדמן לא היתה "בשום אופן לא". אבל עבר זמן ושום דבר לא קרה.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

ולא בפעם הראשונה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

לפני שבוע או עשרה ימים, פנה השגריר היוגוסלבי אל ד"ר גולדמן והודיע לו שטיטו מודיע שנאצר רוצה להיפגש עם גולדמן בקהיר. אינני יודעת אם זה טיטו או משהו אחר אשר דיבר עם נאצר, אבל באותה שיחה נאצר התאונן שעם ישראל הוא עם מוזר, עם קונפורמיסטי, למרות זאת שזוהי מדינה דמוקרטית אשר יש לה עתונות, יש לה הרבה מפלגות, אבל כל המפלגות אומרות בדיוק אותם הדברים. אמר לו בן-שיחו של נאצר: אין זה נכון, יש יהודי אחד, חשוב, ציוני - ואני מצטטת כאן את גולדמן - אשר היה נשיא ההסתדרות, הוא עכשיו נשיא הקונגרס היהודי העולמי והוא איננו קונפורמיסט. שאל נאצר: אתה מדבר על גולדמן? ענה לו: כן. בכל-אופן, זהו הרקע. השגריר היוגוסלבי הודיע לגולדמן, באמצעות שליח, שנאצר רוצה לראות אותו. כעבור יומיים או אפילו יום אחד הביא אריק רולו איש מצרי אל גולדמן, והציג אותו כאיש שהיה בתוך קבוצת הקצינים אשר הביאו להפיכה במצרים. איש זה איננו עכשיו בשירות. בדקנו אחר-כך מיהו, מתברר שהוא עתונאי. אמנם היה פעם קצין, אך לא בדרגה בה הציג את עצמו, אבל הוא כנראה כבר כמה שנים מחוץ לשירות. האיש הזה אמר לגולדמן כי נאצר רוצה לראות אותו.

נאצר מוכן לראות את ד"ר גולדמן, אולם בשני תנאים: הראשון, נאצר לא מאמין שהדבר יישאר בסוד והוא יפרסם את העובדה שהוא נפגש אתו. השני, שגולדמן יסע - וכאן הדבר לא ברור לי לגמרי - או בידיעה או באישור, או של ראש הממשלה או של הממשלה. על-כך ענה לו גולדמן: אבל אתה צריך לדעת, אני אבוא בפספורט ישראלי, אני נתין ישראלי. הוא מוסיף ואומר כי אמר לו שיתכן - וזה קורה במדינות שונות - שממשלת ישראל תרצה לתת לו תואר שגריר לפעולה מסוימת. ודבר זה באמת קורה. המצרי כנראה לא התעלף מהדברים הללו אבל עמד על שני התנאים האלה: פרסום הנסיעה באישור או לכל הפחות בידיעה.

גולדמן בא אלי בהנחה שאני יכולה לאשר או לא לאשר זאת. אמרתי לו, כי דבר זה איננו מתקבל על דעתי, אני מוכרחה להביא זאת לממשלה או לכל הפחות לועדת השרים. הוספתי ואמרתי כי טוב יותר שהעניין יובא לממשלה. אמרתי לו: הבט, כפי שאתה מספר, הקוואליפיקציה להזמנתך היא בכך שאתה נון-קונפורמיסט. איך זה מצטרף למסגרת השליחות? לא הממשלה מחליטה לשלוח אותך, אבל היא מאשרת קבלת ההזמנה על-ידך. גולדמן אמר: אינני נוסע לנהל משא-ומתן, על-כל פנים לא מיד. זה יקח זמן. אני אשמע את הדברים. אמרתי לו: זה לא יכול להיות מונולוג. אם הוא יודע שאתה נון-קונפורמיסט, פירוש הדבר שהוא שמע מה שאתה אומר וקרא מה שאתה כותב. אתה לא תוכל להתכחש לדברים

אלה. גולדמן נתן לי דוגמאות של שני דברים. למשל, אם נאצר יעלה את ענין הפליטים, אני אומר: ממשלת ישראל אינה יכולה בבת-אחת לקבל את הפליטים. והוא גם אמר שנאצר בעצמו אומר שדבר זה צריך לקחת הרבה שנים. וענין שני - ירושלים. אני אגיד שאת ירושלים לא בא בחשבון להחזיר. אמרתי לו: יפה, אם תגיד שלא בא-בחישוב להחזיר את ירושלים, האם נשמע מכך שאת כל היתר כן בא בחשבון להחזיר? מה עם רמת הגולן? מה עם רצועת עזה? מה עם שארם-א-שיך? אמר לי: את בעצמך אומרת שאין החלטות. אמרתי לו: זה נכון, אבל יש דברים שהם מקובלים על כל השולחן הזה - רמת הגולן, רצועת עזה, שארם-א-שיך. אולי אינם מקובלים במאת האחוזים על כל השולחן הזה, אבל אמרתי לו במפורש, כי גם אם ילך למפ"ם - לגביהם עזה ורמת הגולן דינן כדין ירושלים. הוספתי ואמרתי: נכון, הממשלה לא קיבלה החלטה איפה הגבול. אבל הממשלה גם לא קיבלה החלטה אם מה שאמר השר ויצמן זהו הגבול או אם "תכנית אלון" אלה הם הגבולות. כאשר יגיעו למשא-ומתן תהיינה בוודאי עוד הצעות. אולם בין הדעות השונות שישנן, הממשלה לא קבעה עמדתה. אין פירוש הדבר שאין דברים אחדים אשר לגביהם אין ספק אצל אף חבר בממשלה. אמרתי לו: קרא את מצע המערך ותדע מה בכל-אופן חלק גדול של הממשלה קיבל. מכל-מקום, אני לא אחליט ואביא ענין זה לממשלה.

הוא אמר לי שדיבר לפני-כן עם מישהו אחר ואותו אדם אמר לו: מדוע לא? כל יהודי שיוזמן לאיזה מקום, צריך לנסוע. אמרתי לו: אין הדברים דומים. אחר-כך נודע לי שלא כל התנאים היו ברורים לאיש הזה, מפני שזה איש המתנגד בהחלט שהוא יסע כאילו בידיעה או באישור של הממשלה. אמרתי לגולדמן כי לאף נתין ישראלי אין רשות לעבור למדינת אויב ללא אישור. אמרתי לו כי לו סוריה היתה מזמינה יהודי לבוא לדבר אתה, הוא גם כן צריך היה לקבל אישור לצאת מהארץ, אבל הוא לא נוסע בשם הממשלה או בידיעתה לנהל משא-ומתן.

בהמשך השיחה שאל אותי גולדמן מדוע נאצר עושה זאת. אמרתי לו: קל מאוד לנחש. זה טריק הסברתי ממדרגה ראשונה. וכאן עלי להוסיף כי גולדמן אמר לי שהמצרי שדיבר אתו אמר לו: אם ממשלת ישראל לא תאשר נסיעתך, נאצר יראה את עצמו חופשי לפרסם שהוא הזמין אותך אך ממשלת ישראל סירבה. אמרתי לו, הבט מה הוא הולך לעשות כאן. הוא מזמין אותך כי אתה נון-קונפורמיסט. אתה תבוא ותופיע שם כנון-קונפורמיסט ואז נאצר יאמר: אין עם מי לדבר. הם אינם רוצים להגיד שום דבר. הם אינם רוצים לוותר על שום דבר. הם אומרים "משא-ומתן ישיר" - היה לי משא-ומתן ישיר עם ציוני, יהודי חשוב, אבל גם הוא אומר כמו כולם, אין על מה לדבר. אם אתה נון-קונפורמיסט, הממשלה בוודאי תגיד שדבר זה לא יהיה. אבל גם דבר זה טוב למעשה. אם אתה לא תבוא, יהיה זה טריק בידי נאצר לומר שהנה הוא הזמין יהודי. אבל לא אמרתי לו זאת. לו גולדמן היה עונה לטיטו ולמצרי: מדוע אתה מזמין אותי? אני איש פרטי, יש משא-ומתן - תפנה לממשלה - היו פני הדברים אחרים, אבל הוא לא אמר זאת. הוא רוצה לנסוע לטיטו, אבל טיטו חולה ואינו יכול לקבל אותו. אבל אם אנו נחליט שכן יסע, הוא בכל-זאת יגש לטיטו ליום אחד ואחר-כך יחזור לכאן לקבל הוראות.

את הדברים האלה "קניתי". נדמה לי שמסרתי אותם די בדייקנות, ואת הדברים האלה אני "מוכרת" לכם.

השר א.ל. דולצ'ין:

האם התנאי הוא שגולדמן יסע לבדו וייפגש עם נאצר פנים-אל-פנים או שמא יכול עוד מישהו להתלוות אליו? אני חושב שזאת נקודה חשובה.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא הוזמן. הוא, ד"ר גולדמן הוזמן לשיחה לנאצר. הוא אמר לי כי הוא שמע מאיזה מקור - ואינני יודעת בדיוק - כי גם הרוסים מעוניינים בפגישה זו.

אני מבקשת כי דבר זה לא יודלף, משום שאני יודעת שיכולים לספר זאת בצורה מבדחת. יצר הרע הוא גדול. אני מבקשת לא לעשות זאת. סוף-סוף, הוא לא פשע. פנו אליו ועל-כן הוא פונה אלינו.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אם העניין יודלף - אין לו מה לנסוע. נאצר השיג את מה שהוא רצה. לא במקרה קראתי את קריאת הביניים "ולא בפעם הראשונה". גולדמן סיפר לי פעמים מספר כי כמעט שהיו לו פגישות עם נאצר, אולם הן לא יצאו לפועל, לא באשמתו.

שר האוצר פ. ספיר:

חוששני שאתה מחליף. זה היה עם הרוסים.

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם עם נאצר.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אני חושב שבמקרה זה פחות על נאצר מאשר על גולדמן. יש לנו כבר נסיון אתו. כאשר הוא נפגש עם מישו, הוא מדבר על המדיניות של ממשלת ישראל. אולם אחר-כך הוא צריך שלוש פעמים להכחיש את הדברים שנתפרסמו, כאילו לא אמר אותם. ברור שאת עצם הפגישה הוא לא יוכל להכחיש ולא יהיה מסוגל להכחיש.

דבר ראשון, כוונתו של נאצר פשוטה מאוד - אם הוא יבוא לנאצר באישור ממשלת ישראל, כמרצה על העמדה שלנו למשא-ומתן ישיר. גולדמן איננו אדם שמוסכם מצד הממשלה המצרית ומצד ממשלת ישראל כדי שייפגש לראשונה במשא-ומתן ישיר עם מישו אשר הוא הנציג הישיר של הממשלה המצרית. הוא בא לשם לשוחח, אולם לשוחח בידיעת ממשלת ישראל. זאת-אומרת, שאנו מוכנים היום להסכים לנסיעתו של גולדמן, ומחר יכול להיות מישו אחר. מדוע לא יארינג? מדוע מחר לא יכול לבוא יארינג ולדבר על עזה, על שארם א-שיך...

ראש הממשלה ג. מאיר:

יש שוני. בכל-זאת זהו יהודי, ציוני, ישראלי.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אני חושש מאוד שבסופו של דבר אני אצדק. כאשר ענין זה יתפרסם - הוא יתפרסם בצורה אחרת לגמרי. אני חושב כי המצב יהיה קשה מאד, בכל מה שלא ידובר בין גולדמן לבין נאצר. מתוך הנסיון שלנו, אנו יודעים כי גולדמן מקבל על עצמו הרבה יותר ממה שמותר לו. הוא יכול להגיד הרבה דברים שאין לו רשות לאומרם. התוצאה יכולה להיות קשה, מאחר שהכוונה היא לפרסם את הענין. אינני מדבר על עצם הפגישה, אלא גם על תוכן הדברים. יתפרסמו דברים כאלה שאנו אחר-כך נוכל רק "לאכול" את עצמנו ולא נוכל להכחישם, אם הוא יסע בידיעת הממשלה. יחד עם זאת, אי-אפשר לבוא ולתת לו מסגרת צרה מאוד ולומר לו: במסגרת זאת אתה יכול לדבר. הדבר היחיד היה, לו היה יכול לבוא ולומר: אני מוכן לבוא ולשמוע את הדברים ונעביר לממשלת ישראל את כל מה שתאמר. נקודה. אבל דבר זה לא ניתן. אין דבר כזה.

הצרה היא שגולדמן כבר עשה דבר אשר מה שלא נחליט בו, יהיה בו נזק, וזאת על-פי התנאי השני של נאצר, - שאם לא יבוא, כי הדבר לא יהיה באישורה של ממשלת ישראל, יפרסם נאצר כי הוא פנה אל גולדמן אך גולדמן לא קיבל את האישור לכך. אם אדם יכול לשער מה ייצא מכל זה - אם ייכנס לתוך העסקה הזו - אני, על-כל-פנים, איני יודע מה ייצא מזה, אולם לא הייתי מהסס לומר לגולדמן: אני מצטער מאוד, יש לנו החלטה מדינית ברורה מאוד, אם נאצר יפנה - יש לו כתובת ברורה: ראש ממשלת ישראל.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מבקשת לא לדבר על גולדמן. הוא איננו כאן.

אבקש את החברים לדבר לענין.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

תרשו לי להזכיר מדרש מפרשת השבוע. מדרש רבא על פרשת השבוע אומר: כאשר שלום, ואפילו בשעת מלחמה, יש לדבר על שלום. בכוונה אני אומר זאת. אני לא שולל לחלוטין אפשרות של פגישות. היו לו פגישות עם רוסים ואינני חושב שהפסדנו מהפגישות הללו. אמנם היו פגישות, אבל לא הביאו לנו כל תועלת. משום כך אני אומר, אינני שולל את האפשרות של קיום פגישות. אני רוצה רק להיות בטוח מה ידובר בפגישה הזאת ולמה הדבר מוביל. והשאלה היא אז, מידת האמון למפגש.

אני חושב כי עלינו להביא שני דברים בחשבון. מצד אחד, אינני יודע אם יש סיכוי כלשהו להידבר. אבל מצד שני, אינני חושב שאנו צריכים להביא לידי מידה של שנאה תהומית כל-כך גדולה, שמי יודע אם אי-פעם אפשר יהיה להידבר. ולכן, הפגישה כשלעצמה איננה פסולה.

בשעתו הודיע מר דוד בן-גוריון כי הוא מוכן לטוס מיד לקהיר ולהיפגש עם נאצר...

ראש הממשלה ג. מאיר:

גם אני.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

ממילא יתכן שפגישה עם אדם פרטי, ציבורי-פרטי, לא יכולה להזיק, אם יש לנו אמון שאכן אותו אדם יעשה שליחותו באמונה. זאת השאלה. ואז ממילא, ביחס לשאלה עם מי הוא נפגש או עם איזה מטען הוא נפגש - לגבי שאלה זאת יכולים להיות חילוקי דעות, ולכן מוכרחים לגעת באפשרויות השונות של המפגש.

אינני רוצה לדבר על גולדמן, אבל את עצם הפגישה אינני שולל.

שר החוץ א. אבן:

העמדות, לא האישיות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

גם העמדות וגם האישיות. לגבי העמדות - אם יש לי אמון באישיות, אפשר לקבוע לפני כן מה הוא צריך לייצג שם. אם יש לי אמון באישיות, בעיית העמדות איננה כל כך מכבידה. חזקה על השליח שיעשה שליחותו נאמנה.

אני מכיר את גולדמן הרבה שנים. אני מכיר אותו על חולשותיו ועל כשרונותיו. אני חושב שהוא כל כך כשרוני שזה כשלעצמו יכול לפעמים לחפות על חולשותיו. ולכן, אינני לגמרי מעורער באמוני בו. יחד עם זאת, אני יודע שהוא כל כך חלקלק שיכול גם להתחלק על גבי חולשותיו. לגבי עמדתו אשר היא רחוקה מעמדת הממשלה בנדון - נדמה לי שיש חסרון אבל יש גם יתרון בכך, שלגבי מדינת ישראל הוא נוסע כאדם פרטי...

ראש הממשלה ג. מאיר:

אתה יושב ודן על זה. איזה אדם פרטי?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לא הייתי רוצה שיסע כשגריר, אלא כאישיות פרטית.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא איננו מוכן לקבל אותו כאדם פרטי. הוא רוצה שיבוא אליו לאחר שממשלת ישראל מחליטה ומאשרת: קיבלנו לתשומת לבנו שאתה נוסע... נאצר איננו מטומטם. הוא איננו רוצה לדבר עם איש פרטי. הוא רוצה לדבר עם גולדמן כדי שיוכל להגיד אחר-כך: נפגשתי עם יהודי ישראלי, ציוני, לכל הפחות בידעת ממשלת ישראל. את זה הוא יאמר. זה התנאי של נאצר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

את שלי אמרתי. לא הייתי דוחה זאת על הסף.

הייתי מברר זאת יותר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אין מה לברר יותר. אני מוסרת לך דבר מדויק. אין מה לברר יותר. הוא הקדים את בואו לארץ. הוא שלח לי מברק. חשב שאהיה בבריסל משום שחשבתי לנסוע למיפגש הסוציאליסטי. הוא רצה לנסוע ולפגוש אותי שם. אמרתי לו שלא אהיה בבריסל ועל-כן הקדים בואו לכאן. המצרי מחכה לקבל תשובה ממנו. אין כאן שאלה האם מותר לו לנסוע כאיש פרטי. אבל היה תנאי. השגריר היוגוסלבי אמר לו את התנאי שהעמידו המצרים. אין מה לברר כאן יותר. צריך להגיד כן או לא. אי-אפשר להפוך אותו לדוור שנאצר אינו רוצה לדבר אתו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הייתי עונה בשאלה ריטורית: לו היינו מקבלים היום הזמנה האומרת שנאצר מזמין את מר אבן...

ראש הממשלה ג. מאיר:

השר ורהפטיג, תגיד כן או לא. למה לך כל זאת? לו היה מזמין אותך, את השר אבן או אותי, גם כן היינו מביאים זאת לדיון.

נדמה לי שיש הבדל אם מזמינים חבר ממשלה או מזמינים אותו. לו היה מזמין את השר אבן, אבל בתנאי שזו תהיה שיחה סודית, הייתי אומרת "כן". אבל יש הבדל.

שר החוץ א. אבן:

כאשר שמעתי מגולדמן את הדברים הללו, לא יכולתי להגיב במחושב, כי הרעיון נראה לי כל כך מפתיע וכל-כך מדהים. יכול להיות שבתגובה ראשונה, כפי שאמר השר ורהפטיג, הייתי בעד כל מגע, יהיה אשר יהיה, וזה חל על כל היהודים. אני זוכר כי פעם הייתה לבלאושטיין תקווה להיפגש עם נאצר. חייבנו את הדבר הזה ועזרנו לו. אבל לאחר הרהורים מתעוררים כאן קשיים רבים ומרובים.

נכון שפעמים ספורות הביא לנו נחום בשורה כזאת - וזה היה לפני המלחמה - כי הוא יכול להתקבל על-ידי נאצר, וזאת שעה שגולדמן לא היה אזרח ישראלי. אז לא התנגדנו והפגישה לא התקיימה. התברר כי העניין איננו כל-כך מוצק וממשי כפי שגולדמן היה סבור, ואינני בטוח כי הביקור הזה היה מתקיים גם אילו הממשלה חיבה אותו. ייתכן מאוד כי רולו, אשר הוא האדריכל של המבצע הזה, רוצה דבר פשוט: הוא רוצה לגבות סירוב על-מנת לחשוף את ישראל, כי הנה היא מתנכלת אפילו לעקרון של מגע ישיר. לאמור, יש לנו מצב טקטי לא פשוט ואציע מוצא ממנו.

עלינו בכל-זאת להביא בחשבון אפשרות שהפגישה כן תתקיים אילו חייבנו אותה, כי בכל-זאת גולדמן הגיע לטיטו, והוא הגיע אליו בלי ידיעתנו, שעה שהעמדה שלנו - בין שהיתה צודקת ובין שהיתה לא צודקת, עמדתנו אז היתה שלא להיפגש עם טיטו, כי אז טיטו היה פעיל כמתווך. שר החוץ היוגוסלבי ביקש להיפגש אתי ועל-דעת הממשלה סירבתי לקיים את הפגישה. טיטו היה מוכר איזו סחורה, איזו תכנית ולא רצינו להעניק לו את האיצטלה שהוא רצה לקבל. הוא נפגש גם עם גורם רומני, אולם הוא לא הופיע שם כבא באישור הממשלה. וזאת לגבי מדינות שאינן מדינות עוינות. אין לנו עם הממשלות הללו סכסוכים על גבולות ועל שלום.

לגבי עמדתו של גולדמן - וכל אדם זכאי להיות בעל עמדה - עמדתו היא שיש להסתפק בחיסול הלוחמה ובהצבת כוחות האו"ם. אפשר לומר שלא יביא לידי ביטוי את דעתו הפרטית. אבל עלינו לדעת מהי דעתו הפרטית. הוא גם חיבר כמה מאמרים אך עיכב לפי שעה את הפרסום. מאמרים אלה צריכים היו להתפרסם ב"לה-מונד". לומר, אין משא-ומתן ישיר ואין חוזה-שלום. לגבי גבולות - לא ברורה לי עמדתו. אני בטוח כי עמדתו איננה עמדתנו.

לרגל זה עלינו לחשוב מה יהיה בפגישה אם היא תתקיים. אני מציע שנכבד את גולדמן עד לידי כך שלא יביא לידי שום ביטוי את עמדתו. הוא איננו בלדר. נאצר יכול לומר שהתברר לו משיחות ומגעים עם יהודים, שלא כל היהודים תומכים בעמדה הישראלית. לאמור, שממשלת ישראל היא ממשלה נוקשה, ועל-ידי כך הוא גם ישלול מאתנו את הקלף של מגע ישיר.

אגב, מדוע נאצר מעוניין, אם בכלל הוא מעוניין, בפגישה זאת? משום שהוא לחוץ. האמריקאים לוחצים עליו. בלי משא-ומתן שום דבר לא יזוז. באים אליו בהשראתו כמה שליחים. הוא אמר, למשל, כי ארבע פעמים ישראל הציעה לקיים פגישות. אנו מוכרים את סחורתנו לכל קונה ואומרים: מדוע אתה לא תיפגש? על-ידי התמרון הזה הוא יחסל את הקלף הזה על סירוב להיפגש ואולי ירכוש יתרון ויוכיח כי ממשלת ישראל גורסת עמדות אשר יהודים רבים גורסים אותן כקיצוניות מדי.

אני חושב שהשיקול המדיני שקול כנגד כל שכר. הבעיה היא איך להיחלץ מהעניין הטקטי הזה. ופה אני רוצה לקבוע קו - וזו תשובה לשאלת השר ורהפטיג. קודם-כל, השיחות עם מלך ירדן, כאשר הממשלה שולחת את שליחה עם הגדרות מוגבלות, אין לכך שום השפעה לעניין זה. אנו צריכים לשלול את העקרון שממשלה ערבית יכולה לקבוע מי יהיה הנציג. היא יכולה להגיד כי היא כן בעד פגישה או איננה בעד פגישה. אם היא תגיד כי היא כן בעד פגישה עם הממשלה - הממשלה תחליט מי השר שיפגש. הוא בעד קיום הפגישה - ולא שללנו זאת - אבל הוא בעד פגישה לא עם שר מאושר על-ידנו. אני סבור כי עלינו לקבוע את האיש. אם תהיה פגישה סודית, אנו נקבע מי ילך, בין שמעמדו של האיש יותר בכיר או פחות בכיר. אבל היכן נשמע שצד אחד מחייב את נציג הצד השני? אני יכול לגלות איזה מצרי שהייתי רוצה שנאצר ישלח אלינו. הוא הדין גם לגבי אישים בלתי רשמיים, כי זה לא בלתי רשמי ברגע שהוא מבקש מראש הממשלה או מהממשלה לתת את הגיבוי לכך. אם הממשלה מתבקשת לתת גיבוי - היא צריכה להחליט למי היא תתן את מידת הגיבוי הזה.

אני חושב שהמוצא יצטרך לבוא לא על-ידי תשובה ישראלית, אלא על-ידי כך שגולדמן ישתף אתנו עצה ופעולה. אני חושב שרק הוא יכול לפתור את הבעיה על-ידי זה שיאמר לאנשים הללו, שהוא וחבריו מחייבים את הרעיון עקרונית, את רעיון קיום הפגישה, אבם גם הוא חושב שצריך שנאצר ישוחח עם מי שמייצג יותר את העמדה הישראלית ולכן הוא מתנדב לא להיות היהודי הזה. הבעיה איננה האישיות. אם הצד שכנגד יפריד בין האיש לבין העקרון, הוא מוכן לבוא או מישאו מוכן לבוא עם הצעה אחרת. ולגבי הדרג - אם זה חבר ממשלה או לא חבר ממשלה, או אם זה יהודי בחוץ-לארץ או בארץ - על זה אנו נדון ונענה. אבל אנו נקבע שהוא צריך להביע זאת כדעתו הוא, שהוא חושב שזה יותר הגיוני. הוא לא מסתלק מדעותיו אבל יותר הגיוני ומועיל שפגישה כזאת - אשר לא היו פגישות כמותה - תתקיים בין נאצר, ונאצר איננו ניטראלי, אלא בין נאצר כמייצג את ממשלת מצרים לבין אדם שהוא יותר מייצג את מה שישראל חושבת.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

גבירתי ביקשה שלא להתייחס לאישיותו של גולדמן,

ואני מקבל זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני מציעה להכניס זאת לאותו מסלול שדיבר עליו

עכשיו שר החוץ.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

העובדה שנאצר ביקש את אישורה של ממשלת ישראל, פירושה, שהוא מקבל אותו כאיש רשמי ולא כאיש פרטי, ובתור איש רשמי - הממשלה שומרת לעצמה זכות להחליט מי הוא יהיה, ואין זה נוגע לאישיותו של גולדמן.

אני רוצה להגיד לשר החוץ, מובן שנבקש את גולדמן לשתף פעולה, אבל אנו צריכים להיות מוכנים לכך שנאצר יפרסם זאת, ואז אנו צריכים להגיד בהחלטתנו דבר מדויק שנוכל גם לפרסמו אחר-כך, אם יהיה צורך בכך.

אני מציע שהשאלה תוצג בנוסח זה, ללא כל התחשבות עם גולדמן: אילו הוצע לנו שליח, שליח יהודי או לא יהודי, תוך ידיעה ברורה מה גישתו לבעיות ומה הצעותיו לפתרון, האם היינו מקבלים שליח כזה בנוסח פתרונו של גולדמן? אני חושב שהיינו מחליטים בשלילה מוחלטת, ואני חושב שזאת צריכה להיות גישתנו לעניין הזה המונח בפנינו.

יש לי סימן שאלה לגבי העיתוי. לפני כעשרה ימים התפרסמה תכנית גולדמן ובתכנית זאת מדובר על נסיגה טוטאלית, על מדינת ישראל ניטראלית, על ערובה לנו וכו' וכו'. אדם כזה לו הוצע לנו כשליח מדינת ישראל אל נאצר, היינו שוללים את האפשרות של השליחות הזאת והתיווך הזה שלילה מוחלטת.

ומכאן ההצעה שלי שד"ר גולדמן לא יסע. לו הוצע

שיסע כאדם פרטי, היינו צריכים לעשות הכל כדי שלא יסע כאדם פרטי, כי גם אז הנזק איננו הרבה יותר קטן מאשר אילו נסע לא כאיש פרטי. מה המוצא?

הנזק כבר ברור לחלוטין, גם אם גולדמן ישתף פעולה ותימצא נוסחה קלה להסברה. כלומר, הנוח ביותר לנו הוא למצוא נוסחה מתאימה להסברת סירובו, אבל גם אז הנזק ברור לחלוטין. רולו מיד יעשה מזה מטעמים וגם נאצר יעשה מזה מטעמים. זה יופיע ב"לה-מונד" ולא דווקא ב"לה-מונד". זאת העתונות העולמית כולה. הבעיה היא כיצד מקטינים את הנזק אשר יבוא בצורה איזו שהיא, והוא יבוא. אני חושב שהמוצא היחיד הוא - להעמיד את ד"ר גולדמן במבחן הפטריוטיות. אני יודע שאני אומר ברגע זה דבר חמור מאד - שירות למדינת ישראל. גולדמן חייב לדעתי - ואנו צריכים לנסות לשכנעו - להודיע על סירובו ולומר שהוא איננו מוכן עכשיו לתפקיד זה. צריך למצוא את הנוסחה המתאימה ולדרוש מגולדמן לומר, כי הוא איננו מוכן לנסיעה הזאת הפעם, על-מנת שלא נהיה מעורבים יתר על המידה בדבר הזה. במידה מסויימת נצטרך להיות מעורבים, אבל עלינו למצוא את הפתרון כדי שלא נהיה מעורבים יתר על המידה בדבר הזה. צריכים לנהל אתו משא-ומתן, על-ידי מתווכים אולי, על-מנת שהוא ירד מן הרעיון הזה ומן התכנית הזאת.

שר הדואר א. רימלט:

לו היה בא ד"ר גולדמן ואומר: יש לי הזמנה ואני רוצה לדעת אם ממשלת ישראל מתנגדת או איננה מתנגדת לנסיעתי כאיש פרטי, הייתי אומר שיש. אבל אם התנאי הוא שהוא צריך להיות שליח של מדינת ישראל - אני מציע שנענה בשלילה, ולא רק משום הסיבה מדוע נאצר בחר דווקא בגולדמן. ואינני מנתח כאן את אישיותו. השקפותיו ידועות. אם נאצר הזמין את ד"ר גולדמן כשליח הממשלה - זה לא בא לשרת את השלום, זה לא בא לשרת את מדינת-ישראל, אלא זה בא לשרת את התעמולה של נאצר. זה בא לשרת את המבצע הפרופגנדיסטי של נאצר ואולי עוד משהו אחר. הוא יאמר: ישבתי עם שליח ישראל, זאת אומרת תמיד: אנו מוכנים למשא-ומתן ללא תנאים. היה אצלי שליח, היתה לנו שיחה, יש כמה דברים שהיו בהם חילוקי-דעות, ולא נמנע מזה, אבל הנה, כעת, הישראלים נסוגים.

אינני חושש מפני תעמולה שנאצר יפרסם שהוא הזמין את ממשלת ישראל אבל היא לא קיבלה את ההזמנה. אנו לא מתנגדים שישראלי ייפגש עם נאצר, אלא אנו אומרים: אם נאצר רוצה להיפגש עם שליח של עם ישראל ומדינת ישראל - יש לו כתובת לכך ויש דרך מקובלת ביחסים בינלאומיים, ואפילו בין צדדים לוחמים. אם צד אחד רוצה להיפגש עם הצד השני, בהסתר, בסודיות, בצינעה - יש דרכים מקובלות. אני מציע שנענה בשלילה.

השר ו. שם-טוב:

יש כאן צעד דרמטי של ההצעה הזאת. דבר אחד מעורר בי ספיקות וחששות לגבי מהותה של ההצעה, וזה התנאי הראשון - שהפגישה הזאת מוכרחה להיות פומבית. לו היה רצון לבחון דברים - ואילמלא הצעד התעמולתי שנאצר מודיע עליו מראש, שהוא יפרסם זאת - הייתי מתייחס לזה קצת אחרת. הוא רואה בזה בודאי איזה טעם תעמולתי של ניצול העניין כפי שהוא רוצה להראות אותו. זה ברור.

אבל ברצוני לשאול: האם אנו יכולים להרשות לעצמנו לא להסכים לאיזה שהוא מגע שעשוי להיווצר?

אני מסכים עם ראש הממשלה, שלו גולדמן לא היה מתחייב ומודיע כפי שאמרה לנו, היה לי יותר קל להגיד: אל תכנס לעניין. העובדה עכשיו היא, שחשובה שלילית של ממשלת ישראל תתפרסם בעולם. ואני מסכים לדעתו של שר החוץ, כיצד תשובה שלילית של ממשלת ישראל תתקבל בעולם. נאצר יוכל אז לבוא ולומר לדעת הקהל בעולם: רציתי להיפגש עם יהודי, רציתי להיפגש עם ציוני, עם כל הנון-קונפורמיסטיות שלו, אבל ממשלת ישראל לא אישרה את הפגישה הזאת. המשמעות השלילית של תשובה שלילית כזאת חמורה יותר מאשר ההתפתחות שיכולה להיות אם פגישה כזאת תתקיים. לא הייתי מסכים שהפגישה תתקיים באישור הממשלה, אבל אני נוטה להסכים שהיא תתקיים בידיעת הממשלה, ואני חושב ששני הדברים אינם אותו דבר.

נאצר איננו מעוניין לדעת את דעתו הפרטית של גולדמן, וגם אני אינני מסכים לדעותיו בקשר לפתרון הסכסוך. את דעתו הפרטית של גולדמן הוא יכול לקבל מקריאת מאמרים שכתב. התנאי הוא, שהוא רוצה לקבל אותו בידיעת הממשלה, כדי לשמוע דברים שאולי הממשלה מעוניינת להשמיעם באזניו. לא הייתי רואה בפגישה כזאת הסכמה שגולדמן יהיה שליח רשמי של ממשלת ישראל. גם אני אינני מסכים לכך שיהיה שליח רשמי של ממשלת ישראל. אבל אם אומרים שהוא נוסע בידיעת הממשלה - אין זאת אומרת שהוא יהיה האדם המנהל את המשא-ומתן. אבל אם פגישה זאת תתפתח ויכנסו לשיחות רבות - את הנקודה הזאת דווקא צריכים לברר עם ד"ר גולדמן. כי אם הוא יסע בידיעת הממשלה, שזאת תהיה פגישה לגישושים, ועליו לומר במפורש, שאם נאצר ירצה להמשיך במגעים - הוא יצטרך לקיים את המגעים עם שליח רשמי של ממשלת ישראל.

נדמה לי שאיננו יכולים שלא להסכים למגע זה,

כפי שהוצע.

שר המטרה ש. הלל:

הנזק הוא לא בזה שהוא דיבר בשעתו עם טיטו ואפילו לא בזה שהציעו לו זאת נציגו של טיטו ואריק רולו, אלא הנזק הוא בזה שהוא יוצר אכספקטישן שהוא בא לשאול את ממשלת ישראל. הוא היה מיטיב לעשות - ואני מניח שזה בא לו כהפתעה - אילו באותו רגע היה אומר: אני לא רואה עצמי כנציג ממשלת ישראל, אתם רוצים נציג ממשלת ישראל - תפנו לממשלת ישראל.

כל התוכניות לשיתוף פעולה אתו, שיאמר: אני לא רוצה לנסוע - לא יעזרו, כי הנזק ייגרם. אדם כמו רולו יאמר: דיברנו אתו. הוא נסע לישראל, הוא דיבר בישראל עם הממשלה, ואחר הוא אומר שהוא איננו יכול לנסוע. כל ההתחכמויות האלה להקל עלינו לא תעזורנה. אני מציע שנאמר את הדברים בצורה הפשוטה ביותר: אין לנו כל התנגדות שאתה תיפגש עם מי שאתה רוצה להיפגש, ואתה הלא ממילא עושה את זה. אתה מפרסם את דעותיך - אתה ממילא עושה את זה. אתה מדבר עם גורמים אלה ואחרים - אתה ממילא עושה את זה, ואין נפקא מינא אם זאת פגישה חשובה עם נאצר או פחות חשובה עם נציגו של נאצר. זאת המשמעות היחידה שיש לומר לו.

והדבר הזה יכול להיות מובן עם מה שאומר שר החוץ: את נציג ממשלת ישראל הצד השני איננו קובע. אתה רוצה לנסוע באופן פרטי - כאשר אתה יודע שאיננו רואים בכך בשום פנים ואופן נציג של ממשלת ישראל - איננו מתנגדים לכך שתיסע. זאת לא על דעת ממשלת ישראל. זה גם בידיעתו שאיננו רואים בו בשום פנים ואופן כמי שמייצג אותנו. אני לא סבור שיכולות להיות פה אי-הבנות.

השר שם-טוב אומר: למה לנו להיכנס לעומקם של דברים? לא ביקשו מאתנו אישור, ביקשו מאתנו ידיעה. אנו יודעים שגולדמן נוסע והוא בסדר. אבל זה איננו כך. ברגע שהוא מביא לך את העניין הזה ואתה אומר לו: אני לא יוכל להתנגד שאתה תסע, אבל אני רוצה שתדע כי בעינינו אינך מייצג כלום. אתה אדם פרטי, פחות מכל אדם אחר, יותר מכל אדם אחר, זה היינו-הך. זה עניין של הערכה.

זאת התשובה היחידה שאפשר גם לומר אותה בצורה מפורשת לנציגי העתונות וגם לאריק רולו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה הוא יגיד לנאצר?

שר המטרה ש. הלל:

אינני יכול לנסוע לא על-דעת הממשלה ולא בידיעת הממשלה. אם הוא נוסע באופן פרטי, מה איכפת לי מה שיגיד?

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רק רוצה להבין את הדברים. החבר הזה מחכה לו בפריס. הוא צריך לתת לו

תשובה. מה הוא צריך להגיד לו?

שר המשטרה ש. הלל:

ממשלת ישראל אינה רואה בי את נציגה. ממשלת ישראל איננה מוכנה שאני אסע על דעתה. ממשלת ישראל אומרת לי: אתה אזור, אתה פוגש את מי שאתה רוצה. אתה רוצה לפגוש את נאצר - תיפגש עם נאצר על דעתך. בענין זה אינך מייצג כלום. אתה רוצה לראות את נציג ממשלת ישראל - ממשלת ישראל תקבע את נציגה. כתוצאה מזה יקרה הדבר הנורא הזה, שנאצר לא יסכים לראות אותו. ואינני מתרגש מזה. אני גם אינני מתרגש מזה אם נאצר יאמר: אני רוצה לראות אותך באופן פרטי. ומדוע אינני מתרגש? כי ממילא הוא נפגש עם כל העולם, ממילא הוא מצהיר הצהרות ואחרי יום אומר שהוא לא אמר זאת. ממילא הוא מפזר את דעותיו, אז מה איכפת לי שפעם יאמר דעותיו לטיטו ופעם לנאצר? אני לא מסכים שהוא ימשיך לשחק במשחק הזה באיזה אופן שהוא, כאילו הוא נוסע על-דעת ממשלת ישראל. ברגע שהציעו לו זאת, הוא היה חייב להגיד: עליכם להציע זאת לממשלת ישראל. אתם רוצים שאסע על-דעת הממשלה - תפנו לממשלה. אתי אתם יכולים לדבר רק כאזור פרטי. את הנזק גרם בכך שאמר: שמעתי את הדברים, אני נוסע לקבל את הסכמתה של ממשלת ישראל. בזה, לפי דעתי, הוסיף חטא על פשע.

שר הסעד י. בורג:

אמשיך בדברי השר הלל ושר החוץ. אני רואה בענין זה מלכודת. השדכנים אינם מוצאים חן בעיני, ביחוד רולו והמצרי. הרומן בין טיטו וגולדמן הוא רומן די ממושך. השאלה אם היה המשך אחד או שני המשכים. בכל אופן, זוהי מלכודת בשניים-שלושה דברים.

בו ברגע שהממשלה נותנת את התואר "אמבסדור" יש בכך יפוי-כוח, יש בכך משום הכשר, למרות שידוע שהוא נון-קונפורמיסט. הממשלה, אשר יש לה דעה, אינה יכולה לקחת אותו עם תואר, או עם הכשר או עם יפוי-כוח - ויכולים למצוא ביטויים שונים לענין הזה, ביחוד אחרי המאמרים שכתב ושפירסם. אמנם שוב פעם היתה הכחשה אבל מספר דברים בלתי-מקובלים עלינו הופיעו שם.

הדבר השני, מה שלא יהיה - הפרסומת מבחינת המצרים תהיה שהם רצו לעשות ג'סטו וכו'. כל זמן שיכולים לחנוק את הענין באיבו - מצווה לעשות זאת. אני חושב שזה טריק יותר מאשר "פיס ריליישנס" במובן הפוליטי העולמי, ויש להיזהר מכך.

זאת הערה פוליטית בגבול המותר, החפץ חיים נוהג היה לומר: "השליח צריך להאמין בשליחותו". כאן יש דבר פשוט יותר. הוא איננו יכול לנסוע ולשתוק. אין דבר כזה בשיחה בין בני-אדם. הוא מוכרח לומר איזה דבר או שיהיה בשמו או שלא בשמו, אבל הוא חייב לומר את דברו, והוא גם נבחר לאור הדברים שאמר. אתה מעמיד אותו בפני ברירה מוסרית מצפונית מכאן, ופוליטית מכאן. במשך שנתיים או שלוש שנים לא היתה הופעה או הכרזה שלו שלא באה אחריה הכחשה. גם מבחינה עובדתית כזאת, אסור שהדבר ייעשה.

השר א.ל. דולצ'ין:

זה דבר מאוד מעניין. קשה להתייחס לענין מבלי להתייחס לגולדמן. ייתכן שאילו היה המדובר במישהו אחר, היינו דנים על הענין בצורה אחרת.

אני מכיר את גולדמן. אני מוכרח להתייחס בכמה מילים לגופו של הענין. בדרך-כלל, גולדמן הוא יהודי מעניין מאד בשיחות, אבל

הוא איננו מדייק. היה לנו יהודי אחד, חשוב מאד, אשר היה לו כשרון עצום אבל הוא היה באותו מצב. כאשר היה הולך לראות את הנשיא רוזוולט, היה מספר אחר-כך מה שהיה רוצה לשמוע ולא מה שהוא אמר לו. זה היה סטפן ווייז. לגולדמן ישנה חולשה יותר גדולה. הוא אומר את הדברים על אותה שיחה שקיים, אבל לאחר שהוא מספר זאת כמה פעמים ישנם אי-דיוקים בין השיחה האחת לבין השיחה השניה שהוא מספר עליה. ואת הדבר הזה יש לקחת בחשבון. זה לא ענייני, אבל אמרתי זאת אגב אורחא.

דבר אחד ברור - נאצר איננו יכול להכתיב לממשלת ישראל מי יהיה השליח שלה. זאת הנקודה העיקרית. ואני מסכים לכל מה שאמר שר החוץ בנקודה הזאת. אבל הדבר איננו כל כך פשוט, מכיוון שכאן מדובר בגולדמן ומכיוון שהעניין הזה לא ישאר בסוד זמן רב. אינני יודע אם זה יהיה חודש, חצי שנה או שנה, אבל ברור שזה לא יישמר בסוד. אני אפילו מטיל ספק בדיקנות כל העניין הזה. אני מצטער להגיד זאת, אבל אני מטיל ספק בדיוק במסירת הפרטים.

שר המטרה ש. הלל:

אתה לא נורא מגזים.

השר א.ל. דולצ'ין:

מפריע לי להגיד את הדברים האלה בממשלה. אבל לא הייתי מהסס לומר אותם גם לגולדמן. אבל אם הדברים נכונים - ללא כל ספק, הם בידיעת הרוסים. אני גם לא יודע באיזה מידה הדבר יכול להיות גם בידיעת חוגים בסטייט-דפרטמנט.

לפיכך, לא הייתי מציע ללכת עד כדי מתן סירוב מלא. הייתי מנסה להתחמק מן העניין. הוא איננו יכול להיות שליח ממשלת ישראל מכיוון שישנה ממשלה ויש לפנות אליה. נאצר לא יכול להכתיב לו להיות שליח בשם הממשלה. ושליח על מה? על שיחות שלום? אילו היה אומר: אני מוכן לקבל שליח על-מנת לשוחח אתו על עניין השלום - זה היה דבר אחר לגמרי. אבל הוא רוצה לקיים שיחה פרטית עם יהודי כמו גולדמן, בעוד שאנו יודעים וכולם יודעים שאין אף אחד היושב סביב לשולחן הזה אשר מקבל את דעותיו. אני גם לא מכיר יהודי כל-כך דפטיסט לגבי מדינת ישראל, בכל המובנים, גם מבחינה רוחנית, כמו ד"ר גולדמן. אבל היות ופה יכול להיות דבר יותר רחב, אנו צריכים להגיד לגולדמן: איננו מתערבים, אבל גולדמן צריך להגיד שהוא מסרב להיות שליח של ממשלת ישראל. אם היו מוכנים לקבל אותו כאיש פרטי, אפילו לא כיושב-ראש הקונגרס היהודי העולמי - ובטח לא יקבלו אותו ככזה, יתכן שכן, אינני יודע - היה זה דבר אחר. אבל העיקר הוא שהסירוב לא יבוא מהממשלה, אלא ממנו. לאחר ששקל את העניין הוא יאמר: לתפקיד כזה ולשליחות כזאת אינני יכול לנסוע, אפילו לא כאיש פרטי. אבל אם אוזמן ואקבל את אישור ממשלת ישראל לנסוע - מכיוון שיש לו דרכון ישראלי - זה דבר אחר לגמרי.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה שלא נכניס ניסוחים שונים. אני רוצה שלפחות אנחנו נדייק. הוא לא מבקש שהממשלה תחליט שהוא שליח.

השר א.ל. דולצ'ין:

גבירתי ראש הממשלה, מה שאנו צריכים להגיד לגולדמן, אם נחליט בשלילה - כי הוא זה שמסרב לנסוע ולא אנחנו. הוא לא מקבל את השליחות הזאת בשם ממשלת ישראל, לאחר ששקל את העניין. כל העניין הזה שהוא יצא לישראל כדי לקבל את אישור הממשלה, והתשובה שניתנה היא שלילית - אסור לעשות זאת. הוא יהודי ציוני ויש לנו השפעה עליו. מוכרחים לשכנע אותו שהוא יתן את הסירוב ולא הממשלה. זה דבר מאוד חשוב.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

אני לא מציע שנבקש מגולדמן שיתן תשובה אישית, כי גולדמן בצדק יסביר, שאת הדבר הזה התבקש לתת על-ידי הממשלה.

אני גם מציע להתייחס לענין הזה ברצינות גדולה מאד, לא כל-כך מפני שאני חרד לדעת הקהל, לא כל כך מפני שאני חרד לענין של נאצר, אלא משום שאני מאוד חרד לתגובות הנוער בארץ, אשר שמועה כזאת תעשה על חלקים ממנו רושם רע.

אני לא רוצה להיכנס היום לוויכוחים, אלא ברצוני להציע שתי הצעות. הראשונה - לפי דעתי הממשלה לא יכולה לתת תשובה כל שהיא, אלא אם כן תהיה אליה פניה, ופניה בכתב, מצד נאצר, או פניה כזאת אל גולדמן. לא ייתכן שממשלה שלמה תשב ותדון על שיחה אשר היתה בין רולו - וכולנו מכירים אותו - לבין גולדמן. אלא המצרים ינסחו לגולדמן מה הם בדיוק מציעים, ואז, על הדוקומנט הזה אפשר יהיה לדון. אני מטיל ספק בכל הענין. צ'רצ'יל בזכרונותיו עומד על כך, שכאשר ממשלה דנה על ענין, היא מוכרחה לדון על דברים כתובים, ובעיקר בדבר כל כך רציני. לפי דעתי, צריך להגיד לגולדמן - לא שאנו מטילים ספק במה שאמר, אבל ברולו מותר להטיל ספק? בעתונאי המצרי מותר להטיל ספק?

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה לגבי הממשלה היוגוסלבית?

השר לקליטת העליה ש. פרס:

זאת פניה של יוגוסלביה. נקבל דוקומנט ממשלת יוגוסלביה. אני ערב לשולחן הזה שהדוקומנט לא יהיה דומה לאינפורמציה שמונחת עכשיו בפני הממשלה. לא יהיה דוקומנט - אין הזמנה. אם מדברים ברצינות על כך, ואם צריך להיות לו איזה שהוא מעמד - ואינני מדבר על שליחות - איפה זה נשמע שממשלה, בענין הנוגע לא פחות מאשר לשלום ומלחמה, תדון על-פי דיבור כל כך מקוטע, כל-כך עקיף כזה? זה נורא מסובך להגיד "לא". אם יהיה דוקומנט כזה - אני אז אציע, מה שאבן קודם רמז בדבריו, ואני תומך בדעה הזאת - כי אנו מוכנים שגולדמן יסע. אבל אנו ממשלה דמוקרטית וכולנו קונפורמיסטים בשעה שאצלך ממשלה דיקטטורית וכולם נון-קונפורמיסטים - אנו רוצים שר נון-קונפורמיסטי במצרים שיבוא לכאן - סימולטנית.

שר החוץ א. אבן:

לא אמרתי שאנו מוכנים שגולדמן יסע. אנו מוכנים שמישהו יסע. אבל אם אתה מציע מישהו....

השר לקליטת העליה ש. פרס:

קודם כל, שיביא את ההצעה בכתב. זה הדבר הבריא ביותר שיכול להיות. אני בטוח כי ההצעה לא תהיה דומה לקטעי האינפורמציה שקיבלנו. המצרים אומרים שאינם מוכנים לשבת אתנו במשא-ומתן - נקבל מכתב כזה שהם דווקא כן מוכנים. גם לזה יש יתרון. מצרים גם כן מסתבכת כאן במקצת.

אני מאוד ממליץ להיזהר בממשלה מלדון על ענינים על-סמך אינפורמציה כל כך מסובכת, כל-כך עקיפה וכל-כך מקוטעת. במיוחד, כאשר בין היתר מעורב בענין הזה איש מפוקפק כמו אריק רולו.

שר התחבורה ע. ויצמן:

אני מסכים עם הדברים שאמר שמעון, אבל אני הולך בדרך אחרת. אנו נמצאים במצב מלחמה עם מצרים. פגישה עם נאצר איננה פגישה עם סתם מצרי. גם גולדמן איננו סתם יהודי. הוא איננו סתם יהודי שנאצר הזמין אותו. יש בזה סממנים של מגעים. הוא אישיות ציבורית. אני בהחלט תומך בדברים שאמרו שר החוץ ושמעון, כי אם הם רוצים בכך - יגישו זאת בכתב ואז אנו נקבע.

לגבי ההצעה שבפנינו עלינו להשיב "לא" באלף רבתי. אם הוא לא יסכים לצאת מן הענין, חייבים לומר לו "לא" באלף רבתי.

ראש הממשלה עצמה יודעת כי מעבר לשטח אויב אסור. מי שרוצה לעבור לשטח אויב חייב לקבל היום רשות לכך. אייבי נתן הועמד לדין על שעבר לשטח אויב ללא רשות. זאת-אומרת, אנו צריכים לתת לאדם רשות לעבור לשטח אויב. אם אנו ניתן זאת לגולדמן - מחר ניתן זאת למישהו אחר. ושוב, בלי לצטט שמות של אחרים - מחר אורי אבנרי, דרך אריק רולו ירצה לעשות זאת, ומחרתיים יימצאו עוד כמה אנשים אחרים. ואינני רוצה לתת כאן רשימה ארוכה של אנשים אשר יכולים למצוא את אותה הדרך. אם לא דרך יוגוסלביה - אז דרך תורכיה ודרך הפאתח.

משום כך אני סבור שיש כאן מקרה חמור, ואפילו אם נקבל את הצעת השר שם-טוב - רק בדיעת הממשלה - יש בזה פגם ופגע בלתי רגיל. אנו צריכים לתת את אישור ממשלת ישראל למעבר לשטח אויב. אם מישהו יעבור לשטח אויב שלא כדין - נעמיד אותו לדין, ואם נסכים לתת זאת לאדם אחד - נצטרך לתת זאת לכל מיני אנשים אחרים.

אני מציע שאם גולדמן לא יכול לצאת מענין הזה או לא ירצה לצאת ממנו - לקחת את הריסק שרולו, אשר הוא אדם בלתי-מוסמך, ואשר בדרך בלתי ישירה ובלתי ממשלתית, בין שתי מדינות שנמצאות במלחמה חיפש דרך לעלות עלינו - ינסה לעשות זאת גם הפעם. אני מציע לענות "לא" באלף רבתי על הענין הזה, אפילו אם גולדמן לא ירצה להסתלק מכך.

ראש הממשלה ג. מאיר:

מה שאנו צריכים להחליט, זאת שאלה עקרונית, ולא לגעת באישיותו של גולדמן. נדמה לי שההחלטה העקרונית צריכה להיות - ואני לא מציעה להחליט שלא ניתן לאף איש פרטי לצאת...

שר התחבורה ע. ויצמן:

אנו נמצאים במצב מלחמה. בכל מדינה הנמצאת במצב של מלחמה, ובמצב הדברים שלנו, לא נוסע אדם פרטי לשטח אויב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני לא אומרת שאנו מחליטים שכל איש פרטי יכול לנסוע. אינני בטוחה שבכל מקרה היינו אומרים שאסור לנסוע.

שר התחבורה ע. ויצמן:

לפגישה עם נאצר?

ראש הממשלה ג. מאיר:

כן. אינני יודעת.

שר התחבורה ע. ויצמן:

אני חושב שלא.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני לא אומרת שכן. אבל אינני מוכנה להתחייב שבכל מקרה נגיד "לא". אבל היות שהדבר היה בידיעה או באישור הממשלה, אז זה פחות או יותר רשמי.

הממשלה אינה יכולה לקבל את העובדה שנאצר יבחר לו את מי הוא רוצה לראות כבא אליו בידיעת הממשלה או באישורה, אם כך הדבר, פירוש הדבר שהוא כבר איננו יכול לדבר כאיש פרטי. כי מי שלא יבוא - בא על-דעת הממשלה. זאת-אומרת, משא-ומתן. אם משא-ומתן אז ממשלה, ככל ממשלה, צריכה לקבוע מי יהיה נציגה. אני חושבת שאנו צריכים להאחז בזה ולומר

לגולדמן, בתור נתין ישראלי - כי גם לולא היה התנאי הזה, היית צריך לבקש רשות לנסוע, אבל עכשיו השאלה בכלל לא עומדת כך. משום שהוצגו שני תנאים: הראשון - הדבר מקבל כבר צורה אחת. אתה לא עושה את זה כאזרח ישראלי, וזאת חובה אלמנטרית. אלא אתה עושה זאת משום שזה התנאי של נאצר. הוא רוצה שאתה תבוא בידיעה או באישורה של ממשלת ישראל. במצב כזה - נאצר איננו יכול להכתיב זאת. נדמה שזאת תשובה לענין. זה איננו פוגע בגולדמן. אם יראה זאת כפגיעה - יש להצטרף על-כך, אבל זאת תשובה עקרונית.

נניח לרגע דבר תיאורתי. נניח שיש איזה יהודי אשר נאצר רוצה לראות אותו, או שהוא ביוזמתו חושב שכדאי לו לראותו. הוא היה בא ואומר לנו: מסיבות אלה ואלה אני חושב שהדבר יכול להיות לתועלת. היינו חושבים על כך, האם כדאי הדבר שסתם יהודי ישמע מפיו של נאצר מה הוא רוצה, היינו דנים על כך ואומרים: טוב, אולי כדאי שתיסע, אבל זה לא בידיעת הממשלה וגם לא באישור הממשלה. כלפי נאצר - אתה מופיע ואתה קאתה. אבל במקרה הזה, קיים התנאי של נאצר, הוא בוחר לו אדם ואומר לו: אני בוחר בך משום שאתה נון-קונפורמיסט, אבל זה לא מספיק. אני מבקש שתלך לממשלתך ותקבל את אישורה על כך. וגולדמן לא יוכל להתכחש לדעותיו. אני מתארת לי שגם מצרים זאת מדינה פחות או יותר מסודרת, וישנו לפניו התיק מי הוא גולדמן, מה הוא אמר פה ומה אמר שם. גולדמן לא יוכל להתכחש לדברים אלה. אינני יודעת מה כתוב ב"פורין אפירס", אבל אם כתוב שם מה שהוא אומר, שזאת צריכה להיות ערבות בינלאומית, וכסימן לכך צריך להיות כאן כוח האו"ם, זאת-אומרת, לסמל את האנושות כולה - נניח שזאת אמת, וכך גם כתוב, לי עוד אין את גליון ה"פורין אפירס" אבל לקראת השיחה הגליון הזה יהיה בפני נאצר. גולדמן לא יוכל להתכחש לדבריו. אם הוא איש פרטי - הוא איש פרטי. אבל נאצר גם צריך להניח שממשלת ישראל יודעת את דעותיו של גולדמן.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אם הוא יסע - זה כאילו ה"קדד ויזיט" של ממשלת

ישראל לשיחה עם נאצר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להגיד לשמעון. בין אם אתה צודק או לא בהנחתך, אי-אפשר להגיד לו עכשיו: אנו, פחות או יותר, לא מאמינים לך.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

אני לא אומר שום דבר נגד גולדמן.

ראש הממשלה ג. מאיר:

זה גם לא כל-כך מקובל. נאצר הכריז שהוא איננו מוכן למשא-ומתן ישיר, אז הוא יתן לך מכתב שהוא מזמין את גולדמן לשיחה? גולדמן יראה את זה כהתחמקות.

שר הבטחון מ. דיין:

יש לי הצעה לניסוח. אני מציע שהחלטה תהיה ההחלטה הבאה: "בתשובה לפניתו של גולדמן אל הממשלה, בדבר פגישתו עם נשיא מצרים, מחליטה הממשלה בשלילה. אין הממשלה מסכימה את גולדמן למלא שליחות זאת מטעמה - בין שהדבר ייאמר מפורשות או שישתמע מעצם העובדה שממשלת ישראל נתבקשה לאשר פגישה זאת".

בפסוק הראשון מחליטה הממשלה בשלילה, ואחר-כך מופיע ההמשך הזה. לא השתתפתי בדיון, אבל אינני פוסל מגעים עם האוייב בזמן מלחמה. אמרתי את זה לגולדמן. הוא דיבר אתי על זה. אם ליהודי משומד בצרפת, או אריק רולו, תהיה ההזדמנות להיפגש עם ראש ממשלת סוריה או עיראק או מצרים ולשמע מהם איך הם מתארים לעצמם את השלום - אהיה מעוניין לשמוע זאת. אבל את נציג ממשלת ישראל תשלח ממשלת ישראל ולא נאצר. אם הממשלה נתבקשה לדון על כך - תשובתה היא "לא".

השר ו. שם-טוב:

אני מציע:

א. שהממשלה תודיע לגולדמן שהוא יוכל לנסוע

בידיעת הממשלה.

ב. הוא לא נוסע כשליח רשמי של הממשלה, אלא הולך לשיחה ראשונה לשמוע. אם יתברר שיש המשך השיחות - הממשלה תיקבע מי יהיה שליח להמשך השיחות הללו.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אני מציע להוסיף - אם מותר להוסיף - שהוא מוכן יהיה לבוא רק למטרה אחת בלבד: אם זה יוכל לעזור כדי להפגיש נציג רשמי של ממשלת ישראל. כי אז נאצר לא יקבל זאת.

ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להגיד לך, שם-טוב, שגולדמן אומר: הלא במילא לא גומרים את הכל בשיחה אחת. זה יקח לכל הפחות שנה. לו למשל אני הייתי נאצר והיה בא אלי ישראלי שאני הזמנתי אותו, הייתי אומרת לו: אני רוצה שזה יהיה בידיעתה של ממשלתך, והוא היה בא ואומר לי: באתי אליך אמנם בידיעת ממשלתי, אבל לא כשליחה הייתי מקבל זאת ברצינות? אני אחשוב שלו נאצר לא ראה אותו כשליח היה אומר לו: שב בבית.

השר ו. שם-טוב:

כאשר הדבר יתפרסם, כל הענין יותר טוב מבחינתנו.

ראש הממשלה ג. מאיר:

נאצר היה מפרסם אחר-כך: האיש אמנם נסע בידיעתי אבל לא כשליח שלי. מישחו היה מקבל זאת ברצינות? אני - לא. ישנם דברים אלמנטריים. לא חשוב באיזה צמר גפן עוטפים את הדבר. הדבר נשאר אותו הדבר. "בידיעה" זוהי מילה אחרת למילה "באישור". כל בר-דעת בעולם לא יקבל את זה שממשלה רצינית תאמר: אתה עושה זאת בידיעתי, אבל לא כשליחי.

שר החוץ א. אבן:

אני לא מניח שנאצר יתפאר שהוא הזמין את הציוני

מספר אחד.

השר י. גלילי:

אני תמים דעים עם ההצעה שמסתמנת כאן, אבל אני מציע להקדים להחלטה העומדת להתקבל פה, סעיף האומר: להבהיר לגולדמן כי ממשלת ישראל היתה מקדמת בברכה ונענית לכל נכונות מצד נשיא מצרים לפגישה לבירור בעיות חיוניות לשתי המדינות, ובלבד שמדינה אחת לא תקבע מי יהיו נציגיה של המדינה השניה. אני מחשיב את הביטוי של היענות עקרונית חיובית.

שר הבטחון מ. דיין:

היתה מקבלת בברכה משא-ומתן בין שני הצדדים,

כאשר כל צד קובע את נציגיו.

שר החוץ א. אבן:

עד כמה שאני מבין, אי-אפשר לומר שהוא מבקש אותנו לאשר. הוא מתייעץ אתנו אם...

ראש הממשלה ג. מאיר:

הוא לא מתייעץ. הוא יכול היא לבוא ולהגיד: הוזמנתי על-ידי נאצר, אני רוצה להתייעץ אתכם לקבל או לא לקבל את ההזמנה. זה לא כך וזה לא תנאי שלו. הוא אומר שזה התנאי של נאצר, שזה יהיה בידיעה או באישור. כאן הוא איננו מדייק ואינני יודעת לדייק, האם זה באישור או בידיעה. אין זה כך שהוא נוסע באופן פרטי, והיות והוא אזרח ישראלי הוא רוצה לדעת האם אנו מסכימים לכך או איננו מסכימים. לא פעם, כפי שאתה אומרת, בלאושטין או יהודי אחר, שאיננו ישראלי, כאשר הם מוזמנים הם רוצים לדעת בכל-זאת מה מדינת ישראל חושבת, כדאי או לא כדאי. אבל לא כך הדבר עומד. התנאי של נאצר הוא שהוא יבוא בידיעה או באישור - אינני רואה כל הבדל בין שתי המלים האלה - של ממשלת ישראל.

השר י. גלילי:

בתשובה לפנייתו של גולדמן אל הממשלה, כי תאשר את פגישתו עם נשיא מצרים... אין צורך לכתוב את המילה "בקשה".

שר החוץ א. אבן:

אנו שמים בפי גולדמן דברים. הוא מבקש אותנו לאשר...

מזכיר הממשלה מ. ארנון:

הוצאנו זאת.

שר המסחר והתעשייה י. ספיר:

אפשר אולי לפנות לגולדמן ולומר לו כי להבא יאמר - מה שיכול היה לומר גם הפעם: תנו לי יומיים-שלושה להרהר בדבר.

מחליט י. ס:

ממשלת ישראל היתה נענית לכל גילוי של נכונות מצד נשיא מצרים לפגישה לבירור בעיות חיוניות לשתי מדינותינו, כאשר כל צד קובע את נציגיו הוא.

מהטעם הנ"ל, בתשובה לפנייתו של ד"ר גולדמן כי הממשלה תאשר פגישתו עם נשיא מצרים, החליטה הממשלה להשיב על-כך בשלילה. אין הממשלה מסמיכה אותו למלא שליחות זו מטעמה - בין שייאמר מפורשות כי הוא מייצג את הממשלה ובין שהדבר ישתמע מעצם העובדה שממשלת ישראל נתבקשה ואישרה פגישה כזו.

שביתת הרעב של יאשה קזקוב 460.ראש הממשלה ג. מאיר:

אני רוצה להביא לידיעתכם הודעה שאני רוצה לתת לפרסום בשם הממשלה.

"בני-יורק, על-יד בנין האו"ם מתרחשת דרמה יהודית ואנושית אשר כל יהודי וכל אדם אינו יכול להיות אדיש לה: יאשה קזקוב, צעיר יהודי, אשר זה מקרוב בא מברית-המועצות, עומד שם בשביתת רעב בתביעה להרשות לבני משפחתו הרוצים לעלות, ולכל יהודי הרוצה בכך, לצאת מברית-המועצות לעלות לישראל. שביתת הרעב של יאשה קזקוב נפתחה ביוזמתו האישית שלו, אך לבו של כל יהודי, כל איש מישראל, ואנו מאמינים לבו של כל איש בעל מצפון בעולם, פועם יחד עמו במאבק הצודק.

המאבק המוסרי המדיני למען זכותם של היהודים בברית-המועצות לעלות לישראל הוא חובתו הלאומית אנושית של העם היהודי כולו, ולא כל שכן של מדינת ישראל.

לפי מיטב הכרתי והכרת הממשלה אין לעודד שביתת רעב בתור שיטה למאבק הקשה הזה ויש דרכים ציבוריות מדיניות יעילות יותר. נחזור היום ונגיד - יחד עם סיכומה של הכנסת - כי העם בישראל ובתפוצות לא ינוח ולא ישקוט ממאבקו עד אשר יינתן לבני עמנו בברית-המועצות הרוצים בכך, לעלות למולדתם ההיסטורית ולהשתתף בבנינה."

16 משפחות גרוזיניות שלחו עכשיו מכתב לאו-תאנט.

יש סופר גדול הכותב להם את הדוקומנטים האלה. בין היתר הוא כותב משפט כזה: ששה מיליונים הושמדו. פירוש הדבר, שכל אחד מאתנו קיבל 6 מיליון כדורים, וכל אחד מאתנו היה 6 מיליון פעמים בתאי הגאזים וכך הלאה. אחר-כך יש משפט נוסף: מי יבין מה זה יהודי. בלב כל יהודי בית קברות, קברים אינדיבידואליים של אלה אשר הוא הכירם וקבר אחים. זה סופר גדול, גאון. כך לכתוב: "בכל לב יהודי בית קברות"? - אני משפט כזה עוד לא קראתי.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

מודגש שהחלטה על שביתת הרעב היא מיוזמתו הפרטית. אני מציע לא לגנות את שביתת הרעב.

ראש הממשלה ג. מאיר:

יודעים מתי מתחילים שביתת רעב, אבל אין יודעים מתי גומרים אותה. לא לגנות, חס-וחלילה, אבל לא לעודד.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות י. אלון:

אני מציע לקרוא לו להפסיק את השביתה.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

אני מקבל את ההצעה אבל אני מציע שהממשלה תפנה

אליו.

שר הפיתוח ח. לנדאו:

גם אני רציתי להציע זאת. זה בסדר.

ראש הממשלה ג. מאיר:

הצעות עצמיות ושביתות רעב יכולות להתפשט כמגיפה. אינני יודעת איך לצאת מדבר כזה.

השר לקליטת העליה ש. פרס:

הוא תובע להעלות את משפחתו וגם משפחתו דורשת

לעלות לישראל.

מ ח ל י ט י ם ל פרסם את ההודעה הבאה:

"בניו-יורק, על-יד בנין האו"ם מתרחשת דרמה יהודית ואנושית אשר כל יהודי וכל אדם אינו יכול להיות אדיש לה: יאשה קזקוב, צעיר יהודי, אשר זה מקרוב בא מברית-המועצות, עומד שם בשביתת רעב בתביעה להרשות לבני משפחתו הרוצים לעלות, ולכל יהודי הרוצה בכך, לצאת מברית-המועצות לעלות לישראל. שביתת הרעב של יאשה קזקוב נפתחה ביוזמתו האישית שלו, אך לבו של כל יהודי, כל איש מישראל, ואנו מאמינים לבו של כל איש בעל מצפון בעולם, פועם יחד עמו במאבק הצודק.

ממשלת ישראל קוראת ליאשה קזקוב להפסיק את

שביתת הרעב בה התחיל.

המאבק המוסרי המדיני למען זכותם של היהודים בברית-המועצות לעלות לישראל הוא חובתו הלאומית-אנושית של העם היהודי כולו, ולא כל-שכן של מדינת ישראל. היום נחזור ונגיד - בהמשך לסיכומיה של הכנסת - כי העם בישראל ובתפוצות לא ינוח ולא ישקוט ממאבקו עד אשר יינתן לבני עמנו בברית-המועצות, הרוצים בכך, לעלות למולדתם ההיסטורית ולהשתתף בבנינה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת